

vestnik

Letnik IXX.

Celovec, petek, 1. maj 1964

Štev. 18 (1144)

Ob prvem maju:

Praznik solidarnosti

Simbolika prvega maja s krepitvijo naprednih sil čedalje bolj privlači delovne ljudi sveta in budi na ta dan v njih posebno praznično razpoloženje. Povsod, kjer obhajajo ta dan — in to je danes že po vsem svetu — je to že od nekdanjega praznika vzajemnosti ljudi v njihovem skupnem boju in prizadevanju k novim, bolj človeškim odnosom.

Mednarodno delavsko gibanje ima dolgo in slavno zgodovino, ki je močno spremenila položaj delovnega človeka v sodobnem svetu, kakor tudi ta svet sam. To je zgodovina skupnih teženj k novim družbenim razmerjem; solidarnost delavcev vsega sveta in naprednih gibanj pomeni vzajemnost, vzajemno podporo v boju in delu pri ustvarjanju družbe brez izkoriščanja in zatiranja tako v razrednem kakor tudi v nacionalnem in mednarodnem pomenu.

Naš čas in naloge sodobne napredne generacije kličejo k vzajemnosti in sodelovanju. Znan je izrek, da so vse velike stvari preproste, da se naloge nekega gibanja ali obdobja lahko na primer reducirajo na nekaj preprostih, vsem razumljivih stvari. To seveda drži. Pa vendar se ne sme tako preprosto razumeti tega resničnega izreka. Svet, v katerem živimo, je precej zapleten, da bi lahko to delali. Različni družbeno-ekonomski in politični sistemi, ki obstajajo, so rezultat zgodovinskega razvoja, razrednih, nacionalnih in drugih bojev ljudi v svojem času. Ti danes obstajajo drug zraven drugega, pri čemer si ljudje iščejo odgovore o njihovi moči ali pomanjkljivosti.

V prehodnih obdobjih zgodovine, zlasti pa v tem, ki ga mi preživljamo in ki pelje k od-

Deželne volitve na Solnograškem:

Volivci so se izrekli za obe veliki stranki

Nedeljske deželnozbornske volitve na Solnograškem, ki so jih splošno imenovali barometer trenutnega razmerja političnih sil v Avstriji in so jim zato tudi v državnem merilu posvetili največjo pozornost, so potekle brez vsake senzacije. Volivci so se izrekli za obe veliki stranki in s tem pomen manjših skupin še bolj zmanjšali. Izid volitev v številkah je naslednji:

- ÖVP — 90.210 glasov in 15 mandatov
- SPÖ — 82.176 glasov in 13 mandatov
- FPÖ — 23.785 glasov in 4 mandate
- KPÖ — 2370 glasov
- EFP — 2392 glasov

Če primerjamo ta izid z rezultati deželnozbornskih volitev leta 1959, potem ugotovimo, da je ÖVP pridobila okroglo 7000 glasov, SPÖ pa okrog 8000 glasov, medtem ko je FPÖ zgubila dobrih 7000 glasov, število glasov KPÖ pa se je zmanjšalo skoraj za tretjino.

Konferenca OZN o trgovini in razvoju:

Prepad med bogatimi in revnimi državami vedno večji

Generalni sekretar OZN U Tant je svoječasno ugotovil, da največja nevarnost za ohranitev svetovnega miru niti ni sedanja razdeljenost sveta na politične bloke, marveč čedalje večje nesorazmerje med industrijsko razvitimi državami in deželami v razvoju, ko postajajo bogati vedno bogatejši, revni pa vedno bolj revni. Ta prepad v svetovnem gospodarstvu skriva v sebi stalno nevarnost nemirov. Do tega spoznanja so prišli tudi številni vodilni politiki in zlasti gospodarstveniki, predvsem pa so nad sedanjim razvojem zaskrbljene razvijajoče se države, ki poudarjajo, da se brez izdatne pomoči ne bodo mogle izkoptati iz trenutnih težav in bodo — če v mednarodni gospodarski politiki ne bi prevladala nova načela — še naprej zaostajale za splošnim razvojem v svetu.

O tem vprašanju se je ta teden začela razprava v posebnem odboru konkurence OZN o trgovini in razvoju v Ženevi. Skupina 75 držav v razvoju je pripravila izčrpano oceno svetovne trgovine za obdobje 1950—1962 in njenih perspektiv. V tem dokumentu je posebej opozorila na dejstvo, da se je udeležba razvijajočih se držav v svetovni trgovini, katere vrednost se je v tem obdobju več kot podvojila, občutno zmanjšala: od skoraj ene tretjine v letu 1950 je padla na skoraj eno petino v letu 1962, hkrati pa se je udeležba industrijsko razvitih držav povečala od treh petin na dve tretjini. Glede na to opozarja dokument držav v razvoju na nujno potrebo, da se tem državam omogočijo ugodnejši pogoji za izvoz njihovih proizvodov, prav tako pa tudi za povečanje izvoznih dohodkov, tako da

Le hitro povečanje osebnih dohodkov zagotavlja hitrejšo rast produktivnosti

V kongresu sindikatov Jugoslavije je po večdnevni razpravi po komisijah sprejel važne sklepe, ki bodo bistveno vplivali na bodoči razvoj v državi. V posebni resoluciji je bila potrjena politika, ki sta jo v svojih govorih nakazala predsednik republike Tito in predsednik ZSJ Vukmanovič, med razpravo v komisijah pa so bila izoblikovana predvsem naslednja stališča:

Treba je spremeniti dosedanje odnose v delitvi narodnega dohodka, tako da dobi večji delež osebna potrošnja na eni strani in delovni kolektivi na drugi strani. Poudarjeno je bilo, da brez izrazitejšje usmeritve na hitro povečanje osebnih dohodkov neposrednih proizvajalcev v sedanjih pogojih ni moč zagotoviti hitrejšje rasti produktivnosti. Zato je treba dati večji poudarek osebni potrošnji kot najvažnejšemu pogoju za nadaljnji gospodarski napredek sploh.

V novih pogojih gospodarjenja, ki bodo imele gospodarske organizacije več sredstev, bodo morali organi upravljanja in neposredni proizvajalci določati in uresničevati poslovno politiko. Posebno pomembno je stališče, da mora biti gibanje življenjskih stroškov pod najmočnejšo kontrolo odgovornih činiteljev in organov. Le tako bo moč zagotoviti, da bodo realni dohodki v celoti spremljali gibanje pro-

loženje bratstva delovnih ljudi in narodov po vsem svetu. Zato je prvi maj — mednarodni praznik dela — hkrati tudi praznik solidarnosti, tistega vzajemnega hotenja in prizadevanja, ki je najboljšje jamstvo, da bo uspelo zgraditi svet prijateljstva in miru.

Se bolj zanimiva je primerjava mandatov: čeprav je število svojih glasov najbolj povečala SPÖ, si je mandat, katerega je zgubila FPÖ, osvojila ÖVP; pri tem pa je imela FPÖ dobesedno srečo v nesreči, saj ji je en sam glas ohranil četrti mandat, ki bi ga sicer dobila SPÖ, kar pomeni, da si je FPÖ le z enim samim glasom obdržala svoj položaj v deželni vladi, v kateri ob izgubi nadaljnjega mandata ne bi bila več zastopana.

ÖVP si je torej priborila nazaj mandat, ki ga je leta 1959 zgubila v korist FPÖ, pač pa je v primerjavi z državnozbornskimi volitvami leta 1962 zgubila 4456 glasov. SPÖ je največ pridobila glasov, tudi napram letu 1962 za dobrih tri tisoč, vendar števila mandatov ni mogla povečati. Po vsem tem je o »zmagi« ene ali druge stranke težko govoriti in so nedeljske volitve kot »politični barometer« pokazale le to, da se pretežna večina avstrijskega prebivalstva nagiba k obema velikima strankama.

bi lahko uresničile minimalni program svojega gospodarskega razvoja, kot ga je predvidela OZN v okviru »desetletja razvoja«.

Kakor je zahteva razvijajočih se držav

Za neodvisno in demokratično Avstrijo

Ob obletnici proglastitve svobodne in neodvisne Avstrije je avstrijsko odporniško gibanje, v katerem so združene številne organizacije protifašističnih borcev in žrtev fašizma, tudi letos pridelilo spominsko slavnost, ki sta se je poleg drugih visokih predstavnikov udeležila tudi zvezni prezident dr. Schärff in kancler dr. Klaus.

Po komemoraciji, posvečeni spominu na vse žrtve boja za osvoboditev Avstrije, je bila sprejeta načelna izjava, v kateri je med drugim rečeno:

razumljiva in bi bilo pričakovati, da se ji bodo pridružile tudi industrijske države (saj je od povečanja dohodkov, ki jih ustvarjajo nerazvite države z izvozom, v veliki meri odvisna tudi ekspanzija tržišča industrijsko razvitih držav), pa je v teh krogih še vedno opažati določeno nerazumevanje. To preseneča tem bolj, ker zahtevajo nerazvite države povečanje letnega dohodka na prebivalca le za 6,5 dolarja, medtem ko v industrijsko razvitih državah potrošijo letno na prebivalca samo za oboroževanje skoraj 200 dolarjev. Za napredek je torej vedno dovolj denarja, za napredek človeštva pa ga stalno primanjkuje.

Avstrijsko odporniško gibanje in vključene organizacije se priznavajo k avstrijski narodnosti in k pravici Avstrije do neodvisnosti državne suverenosti.

Iz tega jasnega priznavanja k Avstriji odklanjamo vse oblike nemškega nacionalizma. Ze enkrat se je začelo s priznavanjem k »nemški narodnosti«, končalo pa se je z zbrinom naše domovine z zemljevida. Zato je potrebna povečana budnost proti vsem nemško-nacionalnim pojavom v Avstriji.

Svarimo pred tistimi krogi, ki pravijo »Evropa«, mislijo pa »Velika Nemčija«. Sporazumno s pretežno večino prebivalstva se priznavamo k trajni nevtralnosti Avstrije.

Boj še ni končan, le njegove oblike so se spremenile, danes je potrebno, da se pravočasno zoperstavimo odkritim in še posebno prikritim sovražnikom avstrijske demokracije in avstrijske države. Ta boj vodimo skupno z mladino za neodvisno, demokratično Avstrijo, za njeno trajno nevtralnost, za avstrijsko narodnost.

Na prireditvi so kakor zadnja leta tudi tokrat podelili vrsti osebnosti častne značke avstrijskega odporniškega gibanja.

Sumljive razmere v Zahodni Nemčiji

Obsojeni nacistični zločinec pobegnil iz zapora

Zahodna Nemčija ima spet nov »pravosodni škandal«: zaradi sodelovanja pri umoru več tisoč Židov na štiri leta kaznilnce obsojeni bivši SS-ovski oficir Zech-Nentwich je komaj dobra dva dni po obsodbi zbežal iz zapora in s privatnim letalom zapustil Nemčijo; s svojim letalom je najprej pristal v Švici, kjer pa se je zgubila sled za njim in mednarodni policiji doslej še ni uspelo, da bi odkrila pobeglega morilca.

Ta dogodek je v nemški in mednarodni javnosti močno razburil duhove. Policija je sicer aretirala nekega paznika kaznilnce, ki je priznal, da je obsojenemu nacističnemu zločincu pomagal zbežati iz zapora, toda v javnosti prevladuje mnenje, da so imeli pri »osvoboditvi« bivšega SS-ovskega oficirja še drugi krogi prste vmes. Nekateri zahodnonemški listi so prepričani, da gre za sodelovanje obveščevalnih služb ter navajajo, da je bil Zech-Nentwich več let vohun in je med drugim delal tudi za zahodnonemško obveščevalno službo.

Prav tako pa je v tej zvezi znova slišati vesti, po katerih deluje v Zahodni Nemčiji tajna organizacija SS, ki je Zech-Nentwichu »zgradila« pot iz zapora. To domnevo potrjuje dejstvo, da je v zadnjih letih že več obremenjenih nacističnih veljakov pod sumljivimi okolnostmi zbežalo pred kaznijo: nekateri so se spravili na varno že pred procesom, drugi pa so napravili samomor v zaporu in se tako umaknili roki pravice.

Vsekakor pa je eno kot drugo značilno za razmere, ki vladajo danes v Zahodni Nemčiji.

Ob mednarodnem prazniku dela iskreno čestitata

vestnik
UREDNIŠTVO IN UPRAVA

ločni spremembi vseh zaostalih odnosov, vladajo velike napetosti v odnosih med razredi, narodi in državami. Izredno razvita materialna podlaga sodobne civilizacije, uspeh dela prejšnjih in današnjih generacij, je tudi sama del razpotja sodobne družbe. Na njeni podlagi se lahko in mora graditi novo obdobje izobilja, lahko pa postane orožje in žrtev razrušenja skupaj z ljudmi in njihovimi boji, ki se bijejo najpogosteje prav v zvezi z uporabo in razvijanjem tega materialnega sklada civilizacije. Vojaške zmogljivosti se na tej podlagi ne morejo nikakor meriti s katerikoli obdobjem v preteklosti. Jedrska doba se je že globoko vtisnila v zavest množic po vsem svetu, ker je postala del njihovega življenja, čeprav žal še največ na področju, ki povzroča največ strahu za prihodnost. Atomska energija bo čedalje bolj revolucionirala in pospeševala napredek vseh odnosov, vendar je atomsko orožje zdaj, dokler se človeška skupnost še ni osvobodila velikih družbenih in nacionalnih spopadov, še bolj zaostrolo usodno vprašanje vojne in miru.

Mir v svetu je zato plemenita in nujna podlaga za vzajemnost vseh razumnih ljudi ne glede na njihova politična prepričanja. To sodelovanje pri ohranitvi svetovnega miru mora biti vsakdanje in konkretno. Ne gre samo za vero v razum državnikov, vojaških voditeljev in politikov v svetu, ki je razdeljen in v katerem se spopadajo različni interesi. Nekaterim krogom v svetu se dozdeva realno in dopustno, da uporabljajo silo pri zastopanju svojih interesov v razmerju do drugih držav in narodov, zato je še bolj potrebno sodelovanje in vzajemnost v boju proti takim silam.

Mednarodno delavsko gibanje je za ceno številnih žrtev izvojevalo sijajne zmage zgodovinskega pomena. Spremeniti svet, napraviti ga za svoboden prostor za človeka, osvoboditi ga izkoriščanja in zatiranja, pa pomeni zgodovinsko potrebo današnje dobe. V tem pomenu, v zapletenem procesu, ki se uresničuje, pa ima mednarodno delavsko gibanje svoje najpomembnejše mesto. Boj za ohranitev in utrjevanje temeljev miru, praksa aktivne miro-ljubne koeksistence med narodi, graditev plodnega enakopravnega sodelovanja med vsemi narodi in državami sveta, ustvarjalno delo za nova razmerja med ljudmi, ki bi ustrezala potrebam časa — to so bistvene vezi, ki morajo povsod povezoovati delovne ljudi.

To vsako leto spet in spet zbujajo tisto, že tradicionalno, prvomajsko praznično razpo-

Slovinci v Italiji pred prvimi volitvami v pokrajinski svet

V novi avtonomni deželi Furlanija-Juljska krajina bodo 10. maja prvič volitve v pokrajinski parlament. V ta namen je bila dežela razdeljena v pet volilnih okrožij, katerim je bilo določenih naslednje število poslancev v deželni skupščini: Trstu 15, Gorici 7, Vidmu 21, Tolmezzu 6 in Pordenonu 12, torej skupno 61. Volilnih upravičencev šteje pokrajina skoraj 900.000, in sicer v videmskem okrožju skoraj 300.000, v tržaškem 215.000, v pordenonskem 150.000, v gorškem 100.000 in v tolmeškem 70.000. Za volitve je vložilo kandidatne liste 12 strank in volilnih skupin, ki so skupno imenovala 594 kandidatov.

Na prve volitve v pokrajinsko skupščino nove avtonomne dežele se pripravljajo tudi Slovinci, ki živijo v Italiji. »Primorski dnevnik« v tej zvezi poroča, da je med kandidati, ki so jih imenovala posamezne liste, tudi 41 kandidatov slovenske narodnosti. Vendar pa Slovinci ne kandidirajo samo na posebni slovenski listi, ki se imenuje Slovenska skupnost, marveč tudi na listah naprednih italijanskih strank. Slovenski kandidati so tako le razporejeni: v tržaškem volilnem okrožju je skupno 28 slovenskih kandidatov, namreč 3 na listi Socialistične stranke Italije, 3 na listi nove Socialistične stranke proletarske enotnosti (ki se je na zadnjem socialističnem kongresu odcepila od socialistične stranke — op. ured.), 5 na listi Komunistične stranke Italije, 2 na listi Gibanja za neodvisnost ter 15 na listi Slovenske skupnosti; v gorškem volilnem okrožju imajo 10 slovenskih kandidatov, in sicer po enega na listah Socialistične stranke Italije, Socialistične stranke proletarske enotnosti in Komunistične stranke Italije ter 7 na listi Slovenske skupnosti; v videmskem volilnem okrožju so samo trije slovenski kandidati — 2 na listi Komunistične stranke Italije in 1 na listi Socialistične stranke Italije, medtem v okrožju Tolmeč ne kandidira noben Slovenec, čeprav tudi v tamkajšnjih občinah živi več tisoč Slovencev.

Napredne italijanske stranke, ki imajo na svojih kandidatih listah tudi slovenske kandidate, so v svojih volilnih proglaših postavile jasno zahtevo po vsestranski in popolni enakopravnosti vseh Slovencev v državi ter se sploh dosledno zavzemajo za pravice slovenske manjšine v Italiji. Najbolj obširen narodni program pa je razumljivo postavila lista »Slovenska skupnost«, kjer je v prvem poglavju pod naslovom »Naš narodno-obrambni program« med drugim rečeno:

Ker se bodo v prvem deželnem svetu pogladi temelji deželne ureditve, bo glavna naloga slovenskega zastopstva doseči učinkovito zagotovitev in točno opredelitev narodnostnih pravic slovenske skupnosti v Italiji. To so predvsem

- pravica do uporabe slovenščine in do sorazmerne namestitve Slovencev v javnih upravah na vseh področjih, kjer prebivajo Slovinci;

- pravica do primerne zastopstva v vseh javnopravnih organih in komisijah, predvsem v tistih, ki bodo obravnavali in reševali specifične zadeve slovenske manjšine;

- pravica do ustanovitve slovenskih strokovnih šol in tečajev vseh vrst in stopenj;

- pravica do zaščite slovenskega narodnostnega ozemlja pred umetnim in načrtnim spreminjanjem njegove etnične sestave;

- pravica do uradnega priznanja slovenskih nazivov krajev ter do namestitve dvojezičnih napisov pred kraji, kjer prebivajo Slovinci;

- pravica, po kateri bodo slovenske kulturne, vzgojne, športne in dobrodelne ustanove in organizacije dobivale javne prispevke ter lahko uporabljale javne naprave, kakor je predvideno za italijanske organizacije in ustanove;

- pravica, da se slovenski otroški vrtci, osnovne in srednje šole prilagodijo zahtevam narodne individualnosti slovenske manjšine.

Deželni zakoni, ki bodo zaščitili pravice slovenske skupnosti, bodo morali veljati za vsa področja, kjer prebivajo Slovinci, in sicer za Tržaško, Gorško, Beneško Slovenijo, Režijo in za Kanalsko dolino.

Drugo in tretje poglavje proglasa pa je posvečeno gospodarskim in socialnim vprašanjem ter je tozadevno rečeno, da morajo deželne, pokrajinske in občinske oblasti nuditi Slovincem enake možnosti socialnega in gospodarskega razvoja, kakor jih že imajo Italijani.

»Primorski dnevnik« v zvezi z volitvami piše, da bi moralo biti izvoljenih šest slovenskih kandidatov, če bi hoteli doseči, da bi bili Slovinci v novi deželni skupščini zastopani pravično in sorazmerno po svojem številu. Vendar pa spričo razdelitve področja, kjer živijo Slovinci, na sedanja volilna okrožja skoraj ni pričakovati, da bi bilo število izvoljenih Slovencev večje od štirih.

Modernizacija deželne bolnišnice v Celovcu

Večina sedanjih poslopij deželne bolnišnice v Celovcu ima že staro »tradicijo« in 80 let stare zgradbe danes nikakor več ne morejo odgovarjati zahtevam in potrebam, ki jih postavlja novi čas. Zato so pristojne oblasti izdelale generalni načrt za modernizacijo bolnišnice, katerega je zastopnikom koroškega tiska obrazložil socialni referent deželne vlade deželni svetnik dr. Kerstnig.

Po tem načrtu, ki ga nameravajo uresničiti v petnajstih letih s predvidenimi sredstvi v višini kakih 200 milijonov šilingov (že doslej je bilo za izgradnjo koroških bolnišnic od leta 1945 naprej porabljenih okrog 250 milijonov šilingov), se kapaciteta deželne bolnišnice v Celovcu sicer ne bo povečala, ker že sedanjih 2600 postelj odgovarja tozadevnemu svetlovnemu povprečju. Z modernizacijo hočejo doseči le največjo možno koncentracijo in s tem omogočiti

boljše izkoriščanje posameznih oddelkov in njihovih naprav.

Načrt predvideva v prvi vrsti odstranitev zadnjih barak in namestitve teh oddelkov v novih zgradbah, poleg tega pa razširitev nekaterih poslopij. Pri tem gre za ženski oddelek, nadalje oddelek vratnih, nosnih in ušesnih bolezni ter oddelek kožnih in spolnih bolezni, za katere bodo zgrajene nove zgradbe; razširjeni pa bodo predvsem otroški oddelek, bakteriološko-serološka poskusna postaja in prosekura. Prav tako je v načrtu modernizacija kuhinje in pekarnice, ureditev nove pralnice ter rešitev prometnega vprašanja, pri katerem je že z začetkom junija predvideno, da bo vožnja avtomobilov na področju bolnišnice dovoljena le še za prevoz bolnikov, medtem ko bo za vsa ostala vozila urejen velik parkirni prostor izven bolnišnice. Končno pa bodo zgrajeni nadaljnji prostori tudi za šolanje bolniških sester in stanovanja za bolniško osebje.

V Jugoslaviji ugotavljajo:

Letos rekord v tujskem prometu

Po stopnji zanimanja, ki vlada v številnih državah za Jugoslavijo, pričakujejo jugoslovanska turistična podjetja letos rekorden obisk tujcev. O tem govorijo že doslej izdane vize jugoslovanskih konzulatov ter dogovori, ki so jih sklenila jugoslovanska podjetja z različnimi agencijami v tujini; predvsem pa opravičuje optimistična pričakovanja zanimanja, ki ga ugotavljajo zlasti v Italiji, Avstriji in Nemčiji (te tri države zavzemajo še vedno dobro tretjino tujih turistov v Jugoslaviji), prav tako pa tudi v vzhodnoevropskih državah, v Angliji, v skandinavskih deželah in celo v Ameriki.

Upravni odbor Turistične zveze Slovenije je prejšnji teden razpravljal o vprašanih v zvezi z letošnjim turizmom. Ob tej priložnosti je bilo navedeno, da so na Nizozemskem in v Belgiji v prvih treh mesecih lanskega leta izdali 1812 jugoslovanskih viz, letos pa znaša njihovo število za isto obdobje že 4100; iz Nizozemske so lani organizirali 17 letalskih izletov v Jugoslavijo, za letos pa jih imajo najavljenih že 236; jugoslovansko turistično predstavništvo v Londonu je dobivalo letos januarja povprečno 694 pisemnih vprašanj na dan; iz New Yorka bo letos samo v okviru turistične organizacije »Cook« prišlo v Ljubljano nad 1250 turistov.

Že teh nekaj podatkov zgovorno pričča o zanimanju za Jugoslavijo in pričakovanju glede letošnjega obiska tujih turistov gotovo ni pretirano. Nasprotno pa ugotavljajo na domačem turizmu določeno stopnjo stagnacije in bodo morala turistična podjetja tudi v tem oziru podvzeti potrebne ukrepe.

Tisk, kino, radio in televizija

v obsežnem poročilu, ki ga je objavila UNESCO

UNESCO — organizacija OZN za kulturo in prosveto — je objavila 380 strani obsegajoče poročilo, v katerem so med drugim tudi zanimivi podatki o razvoju tiska, kina, radia in televizije širom po svetu. V tem poročilu je rečeno, da so se navedena množična informacijska sredstva v zadnjem desetletju z izjemo dnevnega tiska mnogo hitreje razvijala, kot se je množilo svetovno prebivalstvo. Prirastek svetovnega prebivalstva znaša 26 odstotkov, medtem ko se je število radijskih sprejemnikov povečalo za 60 odstotkov, število kino dvoran se je podvojilo, število televizorjev pa se je celo potrojilo; samo razvoj dnevnega tiska je z 20 odstotki porastka ostal nekoliko za razvojem svetovnega prebivalstva.

- Po poročilu UNESCO znaša dnevna naklada tiska 300 milijonov izvodov na vsem svetu, pri tem pa seveda niso vštet listi, ki ne izhajajo vsak dan. Največji odstotek dnev-

nega tiska — namreč 38 % — odpade na Evropo, na Združene države Amerike 23 odstotkov, medtem ko imajo Afrika, Azija in Južna Amerika skupaj le 26 odstotkov. Posebno zanimiva je primerjava med Veliko Britanijo in Afriko: na 100 Britancev pride 51 izvodov dnevnih listov, v Afriki pa samo en izvod.

- Radijskih sprejemnikov navaja poročilo UNESCO 400 milijonov, vendar so tudi na tem področju zelo velike razlike med posameznimi predeli sveta. V Združenih državah Amerike pride na primer na sto prebivalcev sto radijskih sprejemnikov (torej na vsakega prebivalca povprečno 1 aparat), v Evropi jih pride na 100 prebivalcev 23, v Afriki in Aziji pa na isto število prebivalcev samo dva radijska sprejemnika.

- Še bolj očitna protislovja so na področju televizije. Skupno je po navedenem poročilu na svetu 130 milijonov televizorjev in je vsekakor zanimivo, da so Združene države Amerike zgubile dosedanj rekord, kajti po najnovejših podatkih odpade — prvič v zgodovini — več kot polovica televizorjev na države izven ZDA. V Aziji je število televizorjev posebno nesorazmerno razdeljeno, saj predstavlja 13 milijonov televizorjev, kolikor jih poročilo UNESCO navaja za Japonsko, kar je 95 odstotkov celotnega števila za azijske države. V Afriki pa je še 45 držav, ki televizije sploh še ne poznajo, medtem ko ima nadaljnjih 12 afriških držav le zelo pomanjkljive televizijske programe, ki so v glavnem posvečeni vzgojnemu namenom.

- Glede kinematografije je iz poročila UNESCO razvidno, da je na svetu dobrih 212.000 stalnih kino dvoran, katerim se pridruži še več tisoč potujočih kino podjetij.

Kako so množična informacijska sredstva neenakomerno razdeljena, izhaja iz dejstva, da 70 odstotkov svetovnega prebivalstva, ki živi v sto državah Afrike, Azije in Latinske Amerike, ne dosega izračunanega minimuma, kateri znaša 10 izvodov dnevnega tiska, 5 radijskih sprejemnikov in 2 kino sedeža na sto prebivalcev.

POŠIROKEM SVETU

MOSKVA. — Alžirski predsednik Ben Bela je trenutno na obisku v vzhodnoevropskih državah. Njegova prva postaja je Sovjetska zveza, nato pa bo obiskal še Bolgarijo in Češkoslovaško, na povratku pa se bo ustavil tudi v Združenih arabskih republikah.

KAIRO. — Predsednik Združene arabske republike Naser je med svojim obiskom v Jemenu zelo ostro napadel kolonialno politiko Velike Britanije, ki jo le-ta izvaja na jugu Arabskega polotoka. Naser je poudaril odločenost arabskih držav, da preženejo Britanijo iz arabskega sveta.

BEOGRAD. — Letošnja štafeta mladosti je včeraj krenila iz Skopja na pol, ki jo bo vodila skozi mnoge kraje jugoslovanskih republik. Osrednja proslava dneva mladosti bo tudi letos 25. maja v Beogradu, kjer bo sodelovalo kakih 5000 beograjskih pionirjev, mladincev in pripadnikov vojske. Poleg tega pa bodo mladinske proslave tudi v raznih drugih krajih Jugoslavije.

LJUBLJANA. — Skupina avstrijskih sindikalistov se je mudila v Ljubljani, kjer si je ogledala naprave pivovarne Union in imela razgovore s predstavniki delovnega kolektiva o delavskem samoupravljanju.

BRUSELJ. — Svet evropske posveovalne skupščine je na svojem dvodnevem zasedanju sprejel priporočila, v katerih zahteva večjo solidarnost evropskih držav v boju proti inflaciji in uresničitvev »atlantskega sodelovanja« v najkrajšem roku. V priporočilu je rečeno, naj zahodnoevropske države ne zamudijo priložnosti za povečanje sodelovanja med včlanjenimi državami in naj ne zavzemajo političnega stališča, ki bi oviralo sodelovanje zahodnoevropskih držav z Ameriko in s tem škodovalo enotnosti Zahodne Evrope.

BERLIN. — Ob 15-letnici ustanovitve Sveta za medsebojno gospodarsko pomoč in sodelovanje (SEV) je član izvršnega odbora te organizacije napovedal, da pripravljajo planske komisije vseh članic SEV koncepcije o gospodarskem razvoju teh držav v letih 1966 do 1970. Kot eno izmed najvažnejših nalog pri koordiniranju načrtov posameznih držav SEV je navedel preskrbo gospodarstva z gorivom, energijo in surovinami, kajti za sedanje gospodarsko sodelovanje je značilno, da se članice SEV bolj kot doslej usmerjajo v racionalne investicije, da bi tako modernizirali postopke pri izkoriščanju zmogljivosti in dosegli največjo produktivnost dela.

LIZBONA. — V Lizboni sodijo veliki skupini ljudi, obtoženih, da so skušali strmoglaviti Salazarjevo diktatorsko oblast na Portugalskem. Pred sodiščem je 82 moških in 4 ženske. Eden izmed obtožencev je izjavil, da je treba spremeniti položaj v tej deželi, drugi pa je dejal: Ne kesam se, sedanjemu položaju je treba napraviti konec.

WASHINGTON. — Ameriški obrambni minister Robert McNamara je napovedal, da bo Amerika uknila nekatera svoja vojska oporišča in arzenale, s čimer bodo prihranili v vojaškem proračunu skoraj 70 milijonov dolarjev na leto. Vendar pa gre pri teh oporiščih v glavnem le za zastarele naprave in je napovedana ukinitvev pravzaprav neznanja v primerjavi s številom ameriških vojaških oporišč. Po oceni lista »Ballimore Sun« ima Amerika namreč skupno 6800 vojaških oporišč, od tega v tujini okrog 2300.

CIUDAD MEXICO. — Skupina javnih delavcev in odvetnikov je zahtevala od šefa vojske Junte Gvatemale, polkovnika Peralte, naj pred volitvami v ustavodajno skupščino, ki so napovedane za 24. maj, revidira volilni zakon. Gvatemalski pravnik in ugledni javni delavec poudarjajo, da sedanji volilni zakon, ki je bil sprejel med izrednim stanjem pred enim letom, vsebuje določbe, ki »onemogočajo, da bi bili državljani z enakimi pravicami sodelovali na volitvah«.

RIO DE JANEIRO. — Zahodnonemški zvezni prezident Heinrich Lübke je v spremstvu zunanega ministra Schröderja začel svojo turnejo po latinskoameriških državah. V programu ima obiske v Peruju, Čilu, Argentini in Braziliji. Latinskoameriški krogi pripisujejo temu obisku velik pomen zlasti glede na razširitev gospodarskega sodelovanja med Zahodno Nemčijo in Latinsko Ameriko. Hkrati pa bo ta obisk prispeval tudi k okrepljeni političnega sodelovanja, ki doslej ni bilo posebno razvito.

MOSKVA. — Predsednik sovjetske vlade Hruščov se je znova zavezal za razne spremembe v sovjetskem kmetijstvu. Dejal je, da so v praksi ostale še iste metode, kakršne so veljale pred 10 ali 20 leti, zato je treba zdaj v temeljih vse spremeniti. Zlasti se je zavezal za to, da bi na vodilna mesta prišli mlajši kadri.

MANILA. — »Manila Times« je objavil vest, da bo papež Pavel VI. prihodnje leto obiskal Filipine, kjer se bo udeležil proslav ob 400-letnici ustanovitve katoliške cerkve v državah Daljnega vzhoda.

ALŽIR. — Po nedavnem kongresu alžirske FLN je politična revija »Revolucion Africaine« objavila uvodnik, v katerem ugotavlja, da je kongres izvolil v novo vodstvo partije stare borce, ki so ostali zvesti svojemu revolucionarnemu idealu in načelom najtesnejše povezanosti z ljudskimi množicami. Začenja se nova etapa — je rečeno v članku — vsi resnični revolucionarji so dobrodošli v FLN, da se udeležijo izgradnje socialistične družbe.

NEW YORK. — Prejšnji teden je prišlo ob otvoritvi svetovne razstave do številnih demonstracij za resno enakopravnost. Policija je aretirala približno 300 demonstrantov, ki so demonstrirali za državljanske pravice. Take demonstracije pa so bile tudi v raznih drugih predelih Amerike. Posebno v Chesteru v Pennsylvaniji so na dnevnem redu demonstracije proti rasni diskriminaciji, ki jo izvajajo v Šolah.

DARES SALAM. — Med Tanganjiko in Zanzibarom je bila sklenjena unija, o kateri sta se sporazumela tanganjijski predsednik Njerere in zanzibarski predsednik Karume. Sporazum sta ratificirala parlamenta obeh držav. Predsednik nove državne zveze je postal Njerere, medtem ko Karume zavzema položaj podpredsednika.

Skrb za turizem v Italiji

Čeprav so v Italiji v mesecih januar in februar letos zabeležili za 14 odstotkov nočitev več kot v istem obdobju lanskega leta, se pristojne oblasti nočejo zadovoljiti s sedanjim razvojem turizma, marveč so pripravile načrte za pravo »turistično ofenzivo«, s katero hočejo to zelo donosno panogo italijanskega gospodarstva še bistveno poživiti. Pred nedavnim je o teh načrtih govoril minister za turizem, ki je dejal, da potrebuje italijanski turizem boljše organizacijo.

V okviru načrtov za izboljšanje turizma spada med drugim, da bodo na mejnih prehodih poskrbeli za kar najbolj nemoten promet, v letoviških in campingih bodo odprli nova poštna poslopja in vzpostavili neposredne telefonske zveze z glavnimi evropskimi mesti, tuji turisti bodo lahko uporabljali vsa italijanska letališča, letalske družbe pa bodo povečale število letalskih zvez zlasti z Ameriko, turiste bodo vnaprej seznanili s stroški, ki jih bodo imeli med bivanjem v italijanskih hotelih, v katerih so se dogovorili tudi za obvezne menuje z utrjenimi cenami.

Poleg vsega tega pa Italija skrbi tudi za turistično reklamo: italijanska vlada namerava letos porabiti za turistično propagando (predvsem v Ameriki) okrog dva milijona dolarjev.

8. maja ob 20. uri v celovškem Domu glasbe

Orkester Slovenske filharmonije

bo v okviru kulturne izmenjave spet gostoval v Celovcu

Že pred letošnjim gostovanjem ljubljanske Opere v celovškem Mestnem gledališču smo v našem listu poročali, da so predstavniki Koroške in Slovenije v Ljubljani razpravljali o letošnjih prireditvah v okviru uradne kulturne izmenjave med obema sosednjima deželama. Takrat so se sporazumeli tudi za gostovanje orkestra Slovenske filharmonije v Celovcu, samo da še niso dokončno določili čas tega obiska. Zdaj je bilo urejeno tudi to vprašanje in so že v prodaji vstopnice za koncert, ki bo v petek, dne 8. maja ob 20. uri v Veliki dvorani celovškega Doma glasbe.

Orkester Slovenske filharmonije je na Koroškem že dobro znan ter uživa po svoji visoki kvaliteti splošno priznanje. Vsa dosedanja gostovanja tega ansambla v Celovcu so bila popoln uspeh in je zato razumljivo, da vlada tudi za tokratni koncert veliko zanimanje.

Za letošnje gostovanje, ki bo pod vodstvom dirigenta Boga Leskovca, so ljubljanski gostje spet pripravili bogat in za Celovec izreden spored: kot uvod bodo izvajali uverturo Glinkove opere »Ruslan in Ljudmila«, sodobno slovensko glasbeno umetnost bo predstavljala »Koncert za violino in orkester« Uroša Kreka (kateri spada med najbolj znane sodobne jugoslovanske skladatelje), za zaključek pa bo sledila 7. simfonija Antonina Dvoraka, ki je za Celovec prav tako novost kot Krekovo delo. Kot solista pa bomo tokrat spoznali violinista Roka Klopčiča.

Vstopnice za koncert dobite pri Deželnem potovalnem uradu (Landesreisebüro) v Celovcu.

400-letnica rojstva Shakespeara

Po vsem svetu so prejšnji teden slavnostno obhajali 400-letnico rojstva največjega angleškega dramatika Williama Shakespeara, gledališča širom po svetu pa so temu jubileju posvetila velik del svojih sporedov v letošnji igralski sezoni. Prav tako so se obletnice spomnile tudi številne radijske in televizijske postaje, ki so oddajale Shakespeareova dela in posebej v ta namen prirejene spominke oddaje.

Največja slavnost ob 400-letnici rojstva ve-

„Revolucija ljubezni“

Pred petnajstimi leti je bila v Imstu na Tirolskem ustanovljena prva SOS-otročka vasi, v kateri je našlo zatočišče in nov dom večje število osirotelih otrok. Od takrat se ideja, ki jo je sprožil Hermann Gmeiner, uspešno širi tudi po drugih državah in je doslej zajela že 22 dežel širom po svetu.

V sedmih državah so doslej zgradili skupno 24 SOS-otročkih vasi, nadaljnjih 11 jih je v gradnji, 22 pa načrtovanih. Po številu takih vasi je na prvem mestu Avstrija, ki jih ima že 8, v Nemčiji jih je 6, v Franciji 5, v Italiji 2 in po ena v Argentini, Grčiji in Koreji. V gradnji ali načrtovane pa so tudi v Belgiji, Braziliji, Ekvadorju, Angliji, na Finskem, v Hongkongu, Indiji, Libanonu, Luksemburgu, Mehiki, na Filipinih, na Portugalskem, v Spaniji, Urugvaj in Združenih državah Amerike.

Sredstva za gradnjo in opremo teh vasi dobiva društvo iz prispevkov svojih članov in prijateljev, katerih je trenutno na svetu že nad dva milijona. Tudi tozadevno je na prvem mestu Avstrija z 1.200.000 člani, nato sledijo Nemčija 500.000, Francija 150.000, Italija 50.000, Amerika 40.000, Danska 20 tisoč, Švedska in Švica po 10.000, Norveška 5000 in ostale države skupno 25.000 članov. Tako ideja »SOS-otročkih vasi« povezuje širni svet v pravi »revoluciji ljubezni«.

likega angleškega umetnika je bila nedvomno v starem angleškem mestecu Stratford-Upon-Avonu, rojstnemu kraju Shakespeara, ki je bilo med proslavo okrašeno z zastavami 115 držav. V tem starem mestecu so se zbrali poslaniki in drugi visoki predstavniki iz vseh delov sveta. Sodelovali so v sprevedu, ki je iz Shakespeareovega gledališča krenil po Henley Street, kjer se je pesnik rodil, do cerkve Trinity, kjer so položili vence in cvetje na pesnikovo grobnico. V festivalski dvorani je bilo slavnostno kosilo, ki se ga je udeležilo 750 diplomatov, literarnih osebnosti ter gledaliških in glasbenih umetnikov. Po kosilu pa je soprog angleške kraljice odprl posebno Shakespeareovo razstavo, medtem ko so v Shakespeareovem gledališču uprizorili njegovega »Henrika IV.«.

Velike proslave 400-letnice rojstva Shakespeara pa so bile tudi drugod po svetu. V mnogih državah so v ta namen ustanovili posebne odbore — na primer v Jugoslaviji — ki so skrbeli za pripravo in izvedbo bogatih sporedov, posvečenih spominu na enega največjih umetnikov. V Moskvi pa je bilo ob tej priložnosti slavnostno zborovanje, katerega se je udeležil tudi predsednik sovjetske vlade Hruščov. Sploh uživa Shakespeare v Sovjetski zvezi velik ugled in so bila njegova dela prevedena v ruščino in dvajset drugih jezikov, ki jih govorijo v tej državi.

KULTURNE DROBTINE

● Slavilo Shakespeareovo gledališče iz Stratforda, katerega letošnja celotna turneja sodi med največje kulturne manifestacije na svetu, je po nastopih v Rimu, Parizu, Atenah in Beogradu gostovalo zdaj v Rio de Janeiru in Sao Paulu, kjer je uprizorilo »Sen kresne noči« in »Beneškega trgovca«.

● Akademski pevski zbor »Tone Tomšič« iz Ljubljane je trenutno na desetdnevnom gostovanju na Poljskem, kjer ima nastope v Varšavi, Gdansk in Krakovu ter snemanja za poljsko radijsko mrežo. Septembra pa bo

Spomin na krvave dogodke

pred 20 leti na Bistrici, v Svečah in na Mačah

V sredo pred 20 leti, 6. maja 1944, so na Bistrici v Rožu in v Svečah odjeknili zahrbtni gestapovski strelji. Ugasnilo je življenje nadebudnih delavcev Aleša Einspielerja in Valentina Schwarza ter vedrega kmečkega fanta Florija Križnarja. Ti zahrbtni gestapovski strelji pa so bili tudi za več kot 100 antifašistov po Rožu in po Gurah začetek trpljenja po gestapovskih zaporih in po koncentracijskih taboriščih, iz katerih se številni niso več vrnil, ker so podlegli mučenju nacističnih krvoločnežev.

Tistega spomladanskega dne leta 1944 — bila je sobota — se je na Bistrici v Rožu v vlogi kurirke antifašističnega gibanja v Celovcu pojavila gestapovska agentka »Mimi« in pripeljala seboj gestapovca Ratha. Aleša Einspielerja, sekretarja krajevnega odbora OF Bistrica, sta prosila, da bi ju spremljal v »center«, kamor morata ponesti važno pošto iz Celovca. Ta center je bil tedaj nad Mačami, kurirska veza pa pri Bovčarju na Mačah. Ko so prišli k Bovčarju, je Rathu upadel pogum, ker so se v bližini nahajali partizani. Z Mimi in Alešom se je hitro vrnil proti Bistrici in med potjo v bližini cerkve »pri križih« zahrbtno ustrelil Aleša Einspielerja, kakih 100 m naprej, pri Pašebnjaku pa še Florija Križnarja, pd. Bovčarjevega, ki je tam delal. Teško ranjenega ga je osuval s vojimi škornji in ga pustil ležati v krvi.

Ko je za tem grozodejstvom Rath alarmiral policijo na Bistrici, se je z njo še enkrat podal na Mače in obkolil Bovčarjevo hišo, kjer je družino zaslil, aretirjal in pretepal do nezavesti. Od Bovčarja se je podal z Mimi in v Sveče na dom Valentina Schwarza in ga ustrelil pred hišnimi vrati.

Kar je Rathovemu divjanju po Bistrici, na Mačah in v Svečah sledilo, smo zapisali v uvodu. Ne le družine umorjenih, temveč dolga vrsta antifašistov iz Roža in z Gur, med njimi cele družine, se je v naslednjih dneh znašla v celovških gestapovskih zaporih, pozneje pa v koncentracijskih taboriščih. Aleša Einspielerja je policija na povelje nacističnega Ortsgruppenleiterja zagrebala brez krste zunaj sveškega pokopališča, Florija Križnarja in Valentina Schwarza pa so prepeljali v Celovec.

Od tedaj je minilo 20 let. Število onih, ki so bili priče tiste krvave sobote, je vedno manjše. Mlad rod dorašča po Bistrici, na Mačah in v Svečah ter po drugih vaseh Roža in Gur. Ta rod ve o teh krvavih dogodkih in o trpljenju starejših sorodnikov in znancev le iz pripovedovanja in obujanja spominov. Dvajsetletnica spominja starejšo generacijo na

trdo borbo, ko se je uprla obsodbi na smrt in vzela svojo usodo v svoje roke, mladino, ki dorašča, pa dvajsetletnica opominja, da se s spoštovanjem vedno spet ozre h spomeniku na sveškem pokopališču, kajti tudi ta spomenik je vidno znamenje, kakršnih po naših pokopališčih ne manjka, znamenje naše antifašistične partizanske borbe proti krvavemu nasilju za njegovo uničenje, za pravico svobodnega življenja v miru in prijateljstvu, za enakopravnost prebivalstva obeh narodnosti v naši deželi. Mladi rod opominja ta dvajsetletnica, da bo še lepši jutrišnji dan lahko gradil le, če bo ostal zvest idealom, porojenim v upornih dneh našega ljudstva pred 20 leti.

V Svečah na pokopališču stoji spomenik. Pod njim počiva 11 borcev za svobodo v

bistriški občini. Šest med njimi je bilo domačinov: iniciator in organizator antifašističnega gibanja in partizanske borbe v Rožu, narodni heroj Matija Verdnik-Tomaž iz Bistrice, Keznarjeva fanta Aleksander in Ivan Čerov ter Aleš Einspieler, Florij Križnar in Valentin Schwarz. Vsi so padli pred 20 leti. Spomenik so jim postavili bistriški delavci ter mačenski in sveški kmetje oktobra 1948, potem ko so jih jeseni 1945 svečano prekopali na častno mesto sveškega pokopališča. Njihovo grobišče je vseh teh dvajset let lepo negovano in vedno spet v zelenju in cvetju. To znamenje spoštovanja in znamenje zahvale borcem, ki so za našo svobodo žrtvovali svoje življenje, naj ostane vidno tudi v prihodnje in mladi rod naj mu izkazuje isto spoštovanje in ljubezen, kot ga jim izkazuje stari rod.

Sindikalna mladina na Koroškem

razvija bogato in pestro dejavnost

Ze lani smo v našem listu poročali o dejavnosti koroške sindikalne mladine, ko je meseca novembra priredila svoje kulturne tedne pod naslovom »Mladinski forum 1963«. Toda ta dejavnost se ne omejuje le na tistih nekaj dni, marveč sindikalna mladina požrtvovalno deluje na raznih področjih skozi celo leto in zavzema tako po številu svojih članov kakor tudi po aktivnosti častno mesto med vsemi mladinskimi organizacijami. V okviru Zveze avstrijskih sindikatov je prevzela nalogo, da zbira v svojih vrstah delavsko in vajejniško mladino, da jo vzgaja in se bori za njene gospodarske, socialne in kulturne koristi.

Ob koncu lanskega leta je imela sindikalna mladina na Koroškem 54 krajevnih skupin, to je za eno več kot v letu 1962. Največjo skupino mladih sindikalistov na Koroškem ima sindikat delavcev v gradbeni in lesni industriji, namreč 13, v 12 skupinami sledi sindikat delavcev v kovinski industriji in rudarstvu, 10 skupin odpade na ostalih šest sindikatov, medtem ko je preostalih 19 krajevnih skupin sindikalne mladine neposredno vključenih v Zvezo sindikatov. Vse te skupine so ob koncu leta 1963 združevale 3774 mladih sindikalistov, kar je za 77 več kot ob koncu leta 1962.

Tekom lanskega leta so imele koroške skupine sindikalne mladine skupno 4970 najrazličnejših prireditev, katerih se je udeležilo nad

120.000 oseb. To pomeni, da odpade na vsako skupino v povprečju 8 prireditev na mesec ter 24 udeležencev na posamezno prireditev. Primerjava med leti 1962 in 1963 tako po številu prireditev kakor tudi po številu udeležencev na teh prireditvah kaže, da se dejavnost koroške sindikalne mladine uspešno razvija in je v vrstah delovne mladine čedalje bolj privlačna.

Med prireditvami sindikalne mladine so na prvem mestu razne prosvetne prireditve, ki jih v glavnem prireja v obliki klubskih večerov. Na teh večerih prirejajo predavanja, ki so namenjena splošni in strokovni izobrazbi. Pri tem se poslužujejo tudi diapozitivov, filmov in televizije, torej pripomočkov, ki jih v sodobni

prosvetni dejavnosti sploh ne bi mogli več pogrešati. Lani je imela sindikalna mladina 2790 klubskih večerov, ki so jih pripolnili s 580 predavanji, 470 filmskimi predstavami in 200 televizijskimi večeri. Poleg tega pa spadajo v okvir teh večerov tudi govorniške vaje in urjenje v diskutiranju.

Povprečno ima vsaka skupina tedensko po en klubski večer, na katerih se udeležba giblje med 15 in 25 udeleženci. Veliko pozornost pa posveča sindikalna mladina tudi prirejanju večdnevni seminarjev in tečajev v sindikalnih domovih, kjer razpravljajo o družbenih, gospodarskih, socialnih, kulturnih in političnih problemih. Takih seminarjev je bilo lani na Koroškem 13, poleg njih pa so po skupinah priredili še 170 večernih tečajev.

Zelo pestra in bogata je tudi kulturno-umetniška dejavnost sindikalne mladine. Na Koroškem ima 11 instrumentalnih ansambljev, ki so lani priredili svojo lastno glasbeno revijo. Nekatere skupine se bavijo tudi z dramatikom in narodnimi plesi, drugo spet z modelarstvom, tretje s taborenjem ter prirejanjem razstav, izletov in ekskurzij. Največja kulturno-prosvetna manifestacija koroške sindikalne mladine pa je nedvomno

njen vsakoletni »Mladinski forum«, ki obsega umetniške razstave, plesne in zabavne večere, diskusije in predavanja, literarne večere, glasbene nastope in razne druge oblike prosvetne dejavnosti, prirojene okusu in zanimanju mlade generacije.

Ker si mladinskega gibanja ni mogoče zamišljati brez športa, se razumljivo tudi sindikalna mladina močno udejstvuje na tem področju. Mladi koroški sindikalisti se bavijo zlasti z nogometom, lahko atletiko, jadrnim letalstvom, smučanjem, plavanjem ter šahom in namiznim tenisom. Najmočnejša je sindikalna mladina v nogometu, saj ima na Koroškem kar 21 moštev. V državnem nogometnem prvenstvu sindikalne mladine je koroška skupina dosegla drugo mesto, na Koroškem pa si je v mladinskem tekmovanju priborila sindikalna mladina naslov deželne prvega. Poleg tega ja koroška sindikalna mladina priredila lani deželno prvenstvo v smučanju, sankanju in namiznem tenisu. Skupno pa je imela v minulem letu 190 športnih prireditev, na katerih se sodelovalo 4200 mladih športnikov.

Vendar pa s tem dejavnost sindikalne mladine še ni izčrpana. Na socialnem področju omogoča svojim članom zdravljenje in oddih ter je

Floro Lapuš sedemdesetletnik

Čas mineva s silno naglico. Zdi se, da ni dolgo tega, ko smo v našem listu opozorili na življenjski jubilej Florijana Lapuša iz Podsinje vasi pri St. Janžu ob njegovi šestdesetletnici. Kakor bi trenil, je od tega minulo 10 let in včeraj, 30. aprila, je praznoval naš spoštovani Floro Lapuš sedemdesetletnico svojega življenja. V naše veselje je obhajal ta svoj življenjski praznik pri vsej telesni in duhovni svežini sredi koristne dejavnosti za naše skupne koristi.

Po osnovnošolskih letih Floro ni vrgel knjige za zapeček, temveč je marljivo bral strokovno in leposlovno literaturo ter se kot samouk-samorastnik povzpел na upoštevanja vredno stopnjo izobrazbe, v vsestransko razgledanega človeka. Že v rani mladosti je svoje z marljivostjo pridobljene si sposobnosti posvečal delu za narod. Z globokim prepričanjem in idealizmom je deloval na kulturno-prosvetnem področju v prosvetni organizaciji in z uspehom delil svoje s samozabrazbo pridobljeno si znanje tudi med druge v zavesti, da se dobrina znanja z delitvijo med mnoge ne manjša, temveč raste in se množi. V umstvenem dvigu in razvoju našega človeka je ves čas življenja prepričan, da je to najboljše sredstvo za samoohranitev ogroženih eksistenc našega malega človeka, srednjega in malega kmeta, obrtnika in delavca in s tem povezana tudi miselna neodvisnost in utrjevanje narodne zavesti. Zanimivo je, da je že kot petnajstleten fant vstopil v domači pevski zbor in mu ostal zvest do danes. Po svojem nastrojenju je poln navdušenja za napredne in socialistične pogoje družbene ureditve.

Za gospodarsko neodvisnost in napredek srednjih in malih eksistenc slovenskega ljudstva na Koroškem je spoznal že v mladih letih veliki pomen zadrugištva. Lahko ga prištevamo med najbolj požrtvovalne, zavedne in zaslužne naše zadrugišnike. Zadrugištvu je predan z dušo in srcem. Svoje zadrugišno znanje si je izpopolnil kmalu po prvi svetovni vojni v zadrugišni šoli v Ljubljani, znanje, ki ga je neutrudno in s pridom koristil pri slovenskem zadrugištvu na Koroškem. Žal, da takrat ni mogel pri tedanjem vodstvu slovenskega zadrugištva prodreti s svojimi novimi idejami in zahtevo po blagovnem zadrugištvu.

V domači Hranilnici in posojilnici v St. Janžu je bil tajnik. Leta 1925 je bil izvoljen v odbor Zadrugišne zveze in še isto leto v njen ožji odbor. Leta 1933 so mu poverili funkcijo podpredsednika Zveze, leta 1935 pa je bil izvoljen za predsednika naše zadrugišne centrale. Vodil je Zvezo do nacističnega nasilja, ki je razdejalo naše zadrugištvu.

Kot kremenitemu in značajnemu možu tudi njemu nacistični preganjanci koroških Slovencev niso prizanesli. Tudi njega so z družino vred izselili v tujino, kjer je izobčen in v pregnanstvu štirikrat obhajal svoj rojstni dan, toda vedno v neomahljivem prepričanju in veri, da bo nacističnih krivic prej ali slej konec. Ta veliki dan vstajenja zatiranih, ponižanih in razžaljenih je na srečo tudi dočkal in se po prestanem trpljenju vrnil v svojo domačo vas.

Tudi Zveza slovenskih zadrug je Florijana Lapuša postavila za svojega predsednika in pravilno izbrala. Jubilaru gre velika in nesporna zasluga pri prizadevanjih za obnovo našega zadrugištva in za njega široki razvoj po vojni.

To so le na kratko nanizane neprecenljive jubilarne zasluge za organizirano življenje slovenskega ljudstva na Koroškem, predvsem na sektorju prepotrebne našega zadrugištva. Na vseh obsežnih zborih in sejah Zveze slovenskih zadrug, na tečajih in v razgovorih z zadrugišniki so njegovi nasveti iz obširnega področja zadrugištva dragoceni in beseda tehtna ter preudarna.

Jubilaru Florijanu Lapušu čestitamo k njegovi sedemdesetletnici vsi koroški Slovenci, posebno zadrugišniki in prosvetaji, zadrženo z iskrenimi voščili: Še mnogo zdravih in zadovoljnih let življenja in uspešnega skupnega sodelovanja!

Uradni dnevi

Pokojninske zavarovalnice za delavce

Meseca maja bo Pokojninska zavarovalnica, deželni urad Graz, podružnica Celovec imela na Koroškem naslednje uradne dneve: 6. maja v Šmohoru, Glavni trg 172; 13. maja v St. Vidu ob Glini, Friesacher Straße 1; 14. maja v Spittalu ob Dravi, Lutherstraße 4; 20. maja v Beljaku, Kaiser-Josef-Platz 1 in 21. maja v Wolfsbergu, Weyerplatz. Uradni čas vsakokrat od 8. do 12. ure.

Dva pomembna jubileja

na področju naše prosvetne dejavnosti

60-letnica SPD „Zvezda“ v Hodišah

Slovensko prosvetno društvo „Zvezda“ v Hodišah bo priredilo v nedeljo, dne 3. maja 1964 ob tretji uri popoldne

proslavo 60-letnice obstoja društva

v gostilni pri Rauschu ob jezeru.

V sporedu bodo sodelovali:

domači društveni pevski zbor
moška zbor iz Škofič in Loge vasi
škofiški instrumentalni trio
godbeni ansambel „6 mladih“ iz Kranja

Kranjski ansambel bo po proslavi na družabni veselici igral tudi za ples.

50-letnica SPD „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni priredi v nedeljo, dne 3. maja ob dveh popoldne

proslavo 50-letnice obstoja društva

v gostilni pri Voglu v Št. Primožu (ob lepem vremenu na prostem, v primeru slabega vremena pa v dvorani).

Na proslavi bodo sodelovali:

društveni moški, mešani in otroški pevski zbor
društveni recitatorji
pevski zbor „France Pasterk - Lenart“
dijaški pevski zbor iz Celovca
godba na pihala z Raven

Vsi ki poznajo in vedo ceniti desetletja dolgo tradicijo plemenitega in koristnega ljudsko-prosvetnega dela na naši vasi, so pristrčno vabljeni na prireditvi, ki naj bosta dostojni proslavi obeh pomembnih jubilejev.

Slovenska prosvetna zveza

SPD „Zvezda“ v Hodišah

SPD „Danica“ v Št. Vidu

Tudi v kmetijstvu prijateljski stiki med Koroško in Slovenijo

V prvi polovici aprila je bila 22-članska skupina članov Kmetijske zadruga Naklo pri Kranju na dvodnevem obisku in ogledu kmetijstva beljaškega okraja. Na obisk je Naklčane povabila okrajna kmečka zbornica Beljak, ki je lani na svoji tridnevni ekskurziji po Sloveniji med drugim obiskala tudi kmetijsko zadrugo Naklo.

Naklske zadrugišnike sta na kmetiji podpredsednika Slovenske kmečke zveze in svetnika okrajne kmečke zbornice Beljak, Lojzeta Trunka, pd. Ovniča v Žužalčah, pričakala zbornični tajnik ing. Hock in njegov bodoči naslednik ing. Rühdorfer. Po ogledu Ovničeve kmetije, ki je tipičen, na proizvodnjo mleka visoko specializiran malokmečki obrat, ki s pomočjo Alkosila na 7 ha kmetijske površine redi 11 krav in namolze dnevno okoli 160 litrov mleka za prodajo, so omenjeni trije svoje goste vodili v beljaško mlekarno, kjer so bili zelo pristrčno sprejeti, od tam pa na Ertlovo posestvo v občini Weißenstein v Dravski dolini, ki ima krave frizijske pasme in ki dosega hlevsko povprečje 6000 kg mleka na kravo in leto.

Na kosilu v Paternionu je goste iz Nakla pozdravil predsednik okrajne kmečke zbornice Beljak, dež. posl. Štefan Sodač. V svojem pozdravnem govoru je naglasil, da spoznavamo, če gremo z odprtimi očmi po svetu, da so bili mostovi, prelazi in predori ustvarjeni zato, da se ljudje in narodi lahko srečujejo in prijateljsko zblizujejo. Ob tej priložnosti je tudi dejal, da pozdravlja, da se tudi na kmetijskem področju prijateljski stiki med Koroško in Slovenijo vedno bolj ponavljajo in krepijo.

Avstrijski radio — štirideset let

Ob tej priložnosti Quiz-igra v dobrodelne namene

Letos praznuje avstrijski radio 40-letnico svojega obstoja. Iz tega povoda bodo izvedli quiz (izg. kviz) kar pomeni igro odgovorov na zabavna znanstvena vprašanja. Pri kvizu bodo zainteresirani lahko zadeli vrednostne dobilke. Čisti dobiček pa je namenjen dobrodelni ustanovi „Umetniki pomagajo umetnikom“, to je starim in v bednih razmerah živečim umetnikom, ki so v svojih boljših letih posredovali marskakšno prijateljsko in umetniško uro in razvedrilo, ter avstrijskim otrokom, ki rastejo brez doma in staršev. Tem je dana možnost, da v otroških vaseh pod skrbnim nadzorstvom in vodstvom postanejo pošteni in koristni člani človeške družbe.

Na tiskovni konferenci je ing. Gerald Teisel v zastopstvu intendanta Goritschniga povedal, da se kviz-karte dobijo od torika dalje v vseh avstrijskih trafikah za ceno 5 šilingov. Na karti je treba izpolniti odgovore na vprašanja, kakor pač vsakdo ve in zna ter jih odposlati na posamezne radio-študije. Ko prejme radio-študijo 10.000 kart, bodo izvedli prvo žrebanje in razdelili dve petini predvidenih dobilkov. Po prvem žrebanju bodo karte, ki so zadele, izločili, ostale pa ostanejo za glavno žrebanje ob zaključku na Dunaju.

Med dobilki je 5 avtomobilov, televizijski aparati, radio aparati in več drugega. Vprašanja na kartah so prav preprosta ter odgovori nobenemu ne morejo delati posebnih preglavic. Vprašanja so v vsaki zvezni deželi različna. Radio-študio Celovec stavi na primer vprašanja: Katero je največje jezero na Koroškem, katera je najdaljša reka in kaj je celovski mestni grb. S tem hoče radio doseči, da k igri privabi čimveč udeležencev, da bo uspeh za dobrodelno akcijo tem večji.

krave simodolske pasme in dosega z njimi 4600 kg mleka na kravo in leto.

Temu bežnemu poročilu o utrjevanju prijateljskih vezi med Koroško in Slovenijo na področju kmetijstva je treba dodati še to, da je beljaška zbornica za goste iz Nakla pripravila v slovenščini opise kmetij, ki so jih obiskali. Sploh pa je treba iniciativno te zbornice pozdraviti, ker navaja kmetijskega območja k realnemu gledanju na razvoj kmetijstva, ko nasvetov in izkušenj za nje ne išče le na poti proti severu, in zahodu, marveč tudi v pogojih kmetijstva Slovenije. Zelo koristno bi bilo, če bi tudi ostale okraje kmečke zbornice sledile temu zgledu.

Iz Maribora

Prejšnji teden so na pobreškem pokopališču v Mariboru pokopali Ljubico Kusterjevo, hčerko koroškega rojaka Janka Kustra, doma iz Žitare vasi.

Oče Janko se je pod okupacijo boril proti fašizmu, njegovo ženo z dvema otrokoma pa so Nemci odvlekli v koncentracijsko taborišče Spiegelhütte pri Speinshartu. Z takrat šele 14-letno hčerko so v taborišču okrutno postopali ter jo fizično trpinčili, da ne govorimo o prestanih duševnih mukah. Posledica prestanega trpljenja je bila, da si je deklica nakopala neozdravljivo bolezen živčnega izvora. Zaradi bolehnosti je mogla po osvoboditvi le s težavo pet let delati na poštnem uradu in v splošni bolnišnici. Nato je bila invalidsko upokojena. Za koristno delo na področju socialistične skupnosti je bila odlikovana z redom za zasluge za narod.

Ker se je Ljubici zdravstveno stanje vedno slabšalo, je morala v bolnišnico v Mariboru in potem na kliniko v Ljubljano. Na kliniki so upali olajšati njeno mučno stanje z operacijo, ki je pa ni prestala. Prerano je morala umreti kot žrtev fašističnega terorja.

Pogrebni svečanosti se je udeležilo veliko koroških rojakov, kakor tudi sorodniki iz Koroške in mnogo drugih žalnih goslov. Ogromno vences in cvetja je pokrilo njeno krsto. Pevski zbor upokojencev ji je zapel žalostinke, poslovilne besede pa sta spregovorila profesor Cibic v imenu Zveze borcev in Tone Brandner v imenu Kluba koroških Slovencev.

Zalujočim svojem Ljubice Kusterjeve izrekamo naše iskreno sožalje.

Za rečne gradnje in zagradske hudournikov

Na predlog koroške deželne vlade je ministrstvo za kmetijsko in gozdno gospodarstvo stavilo na razpolago v prvem četrtletju za rečne gradnje 3.329.639 šilingov in za zagradske hudournikov 2.450.000 šilingov; hkrati je bilo iz deželnih virov sproščenih za rečne gradnje 910.000 šilingov in 1.260.000 šilingov za zagradske hudournikov. Skupno je bilo torej v te namene določenih 7.949.639 šilingov. S temi sredstvi nadaljujejo regulacije odnosno odstranitev nevarnosti poplav na vrsti rek in potokov, med temi Brnsko-bistriški potok, Ljubeljski potok pri Borovljah, potok pri Grebinju in Bistriški potok pri Cirkovčah.

Iz šolske statistike v Celovcu

Tiskovni urad celovškega magistrata sporoča, da po podatkih statističnega urada mestne občine trenutno obiskuje v Celovcu otroške vrtce in različne druge šole 20.841 otrok in mladincev.

Številke povedo: 14 otroških vrtcev obiskuje 915 otrok, 17 osnovnih šol 3.687 učencev, 11 glavnih šol 2.665 učencev, 6 posebnih šol 513 učencev, 5 poklicnih šol 4 tisoč 44 učencev, 9 srednjih šol 5.662 učencev. Nadalje: 1 trgovsko šola 546 učencev, 1 trgovsko akademijo 619 učencev, učiteljske 615 učencev, 1 žensko poklicno šola 363 učenk, 1 deželni konservatorij in glasbeno šola 692 učencev in 1 višji tehniški učni zavod 500 učencev. K tem številkam bi lahko še prišteli 5.300 slušateljev ljudske univerze Delavske zbornice.

Po tem pomembnem številu učeče se mladine v Celovcu imenujejo naše glavno mesto kot šolsko mesto.

Pinegavski sejem v Feldkirchenu

Pinegavska rejska zveza za Koroško in Vzhodno Tirolsko bo priredila v sredo, dne 6. maja 1964, ob 9.30 uri plémenski sejem v Feldkirchenu. Na sejem bodo postavili 110 bikov ter 40 krav in telic.

Smrt, ki preži na cesti

Trčenje avtomobila pri hitrosti 100 km/h je tako silovito, kot če bi vozilo padlo z desetnadstropne stolpnice

V delu z naslovom »Človek in cesta«, ki ga je napisal znani francoski strokovnjak za avtomobilizem Michel Roche, bralec ne najde navodil, kako se najhitreje nauči upravljati avtomobil, pa tudi kakšnih drugih nasvetov ne, vsaj ne takšnih, kot jih je sicer vajen; knjiga bi lahko imela tudi drugačen naslov, na priliko: »Kako naj vozim, da bom ostal živ«, saj bi s tem stavkom prav lahko na kratko zajeli njeno vsebino.

Komentator nekega pariškega tednika je v kritiki o tej knjigi napisal, da bi to delo obvezno moral prebrati vsakdo, ki vozi avtomobil. Tako, pravi komentator, bi smrt, ki preži na cestah, ne imela tako strahotne žetve, kot jo ima žal sedaj, ko se ljudje kot brez glave pehajo v njen koščeni objem. To pa zato, ker ne poznajo ali ne upoštevajo nekaterih prav preprostih resnic.

KAJ PRAVI FIZIKA O TRČENJIH

Roche dobro pozna fiziko in je v svoji knjigi to tudi dokazal: v delu navaja vrsto zanimivih podatkov o jakosti udarca pri trčenju avtomobila, kadar le-ta vozi z različno velikimi hitrostmi. Vsi podatki izvirajo iz enega osnovnih in neizpodbitnih fizikalnih zakonov, ki pravi, da je kinetična energija vozila — se pravi energija, ki si jo vozilo in kajpak telesa potnikov v njem nabirajo zaradi premikanja — premo sorazmerna ne samo s hitrostjo, ampak s kvadratom te hitrosti.

Kaj naj to pomeni? Odgovor na to si bž najdemo, če primerjamo »karambol« avtomobila, ki je vozil s hitrostjo 50 km/h, s trčenjem drugega, ki je vozil še enkrat hitreje, s hitrostjo 100 km/h. Nepoznavalec si bo mislil, da bo jakost udarca v prvem primeru pač dvakrat manjša, saj je imelo prvo vozilo tudi polovično hitrost drugega. Toda to ni res in prav o tem govori omejenji fizikalni zakon.

Ker jakost udarca (ki je odvisna od nabrane kinetične energije) raste s kvadratom hitrosti, bo trčenje pri hitrosti 100 km/h štirikrat močnejše kot pri polovici te hitrosti, se pravi pri 50 km/h. Hkrati pa bo štirikrat večje tudi delo, ki ga morajo v tem primeru opraviti zavore in gume avtomobila, če bo voznik skušal preprečiti trčenje in bo vozilo naglo zavrl.

In kakšna je v resnici jakost teh udarcev pri trčenju avtomobila ob kakšno zapreko? Roche tudi o tem navaja vrsto primerjav:

Predstavlja se, da se z avtomobilom zaletite naravnost v zid in to s hitrostjo 20 km/h. Posledice bodo natanko takšne, kot če bi se z avtomobilom vred »postavili na glavo« v jarek, ki bi bil globok 1,6 m. To resni posebno hudo, toda — koliko avtomobilov vozi tako počasi?

Kaj pa se zgodi, če se avtomobil zaleti v zid s hitrostjo 40 km/h? Posledice so takšne, kot če bi se prevrnil v jarek z višine 6,4 m, to pa je — kot vemo — že približna višina prvega nadstropja v kakšni stanovanjski stavbi. Podvojimo še enkrat hitrost avtomobila, ki naj se tokrat zaleti v zid s hitrostjo 80 km/h. Rezultat bo isti, kot če bi se zrušil z višine 25,6 m — se pravi vsaj s četrtega nadstropja. In kako je pri hitrosti 100 km/h? Udarci bo tako siloviti, kot če bi se avtomobil zvrnil na glavo 40 metrov globoko. To je pa povprečna višina desetnadstropne stolpnice!

Avtomobil, ki vozi s hitrostjo 80 km na uro, prevozi v sekundi 22 metrov. Podatek, ki nam pove hkrati, da bo avtomobil v vsakem primeru prevozil vsaj dvajset metrov poti, še preden bodo zavore sploh začele delovati.

Zakaj pa to? Razumljivo — če naj bi zavore »prijele«, mora voznik pritisniti na pedal; toda voznik tega ne stori tisti hip, ko se z vozilom znajde pred nenadno zapreko, ne reagira takoj, v tisti stotinki ali tisočinki

sekunde (kot bi to na priliko zmogla fotocelica). Pri tem gre za hitrost refleksov, za tako imenovano »fiziološko inercijo«, kot pravijo psihologi. To je okoliščina, ki je glavni vzrok prometnih nesreč: voznik prepočasno reagira v primerih, ko gre za komaj stotinke sekunde. Posebno pogosto je to videti na prometnih avtostradah, kjer avtomobili drvi drug za drugim s premajhnim razmakom, potem pa prvi nenadoma zavre; ako je razdalja med avtomobili manjša od tiste, ki jo vozilo naredi, preden drugi voznik reagira — preden pritisne na pedal — je trčenje neizbežno.

Najmanjša še varna razdalja med vozili na cesti je torej odvisna od hitrosti; Roche navaja o tem naslednjo tabelo, ki pa velja kajpak le za voznike z normalno hitrimi refleksi:

do 30 km/h	10 metrov
do 50 km/h	15 metrov
do 60 km/h	20 metrov
do 80 km/h	25 metrov
do 100 km/h	30 metrov
do 110 km/h	40 metrov

Seveda so to najmanjše še varne razdalje, ki veljajo za izkušene voznike z dobrimi refleksi; razen tega pa velja za te razdalje še pogoj, da so zavore povsem v redu in da delujejo tako rekoč brezhibno. Za večino voznikov je torej najbolje, če si gornje razdalje kar precej povečajo . . .

NEVARNO PREHITEVANJE

Kaj moramo vedeti o prehitevanju? Predvsem to, da utegne imeti vsaka napaka pri ocenjevanju razdalje do nasproti vozečega vozila prav usodne posledice. Kadar vozimo s hitrostjo 100 km/h in pri tem prehitevamo vozilo, ki ima hitrost 80 km/h, bo trajalo prehitevanje najmanj 8 sekund in med tem časom bo naš avtomobil prevozil približno 215 metrov. Ves ta čas pa vozimo po levi strani ceste in smo torej v stalni nevar-

nosti, da se zaletimo v kakšno vozilo, ki nam privozi nasproti!

Če vozi avtomobil, ki ga prehitevamo, le malo hitreje (85 km/h), mi pa z isto hitrostjo (100 km/h), bo trajalo prehitevanje natanko 13 sekund in bomo prevozili kar 350 metrov, preden bomo spet zavili na varno desno stran cestišča. Povečajmo hitrost vozila, ki ga prehitevamo, še za 5 km/h (se pravi na 90 km/h), mi pa vozimo kot prej s 100 km/h; čas prehitevanja se bo raztegnil kar na 20 sekund, med tem časom pa bomo prevozili po nevarni levi strani cestišča natanko pol kilometra.

Podatki, ki so več kot zgovorni, saj odtehtajo dostikrat ne samo eno, ampak tudi več človeških življenj na cesti!

Nenavadne rastline

Največje rože niti ne diše močno niti niso posebno lepe. Pripadajo k parazitskim rastlinam kot AMORPHALUS TITANUM, ki raste na Filipinih in na Sumatri. Njeni cvetovi mesnate barve so visoki 2 do 3 metre in vonjajo po gnili ribi. Cvet Kalflesije, na katero naletite v džungli na Sumatri, prav tako razširja odvraten duh. Doseže tudi 2 metra v premeru in tehtla kar 5 kilogramov. Ima pet velikanskih mesnatih listov, ki sestavljajo čašo, v katero bi šlo 4 litre vode.

Kar zadeva število cvetov, pripada rekord kalifornijskemu rožnemu grmu: na enem stebelu lahko cvete vsako leto 20.000 cvetov.

Cvet nekega kaktusa ima najkrajše življenje. To je »Kraljica noči«, CEREUS GRANDIFLORUS, ki cvete samo eno noč. Njeni cvetovi merijo 18 do 20 cm. Razširjajo prijeten vonj po vaniliji in so razprti do tretje ure zjutraj, ko se na obzorje pripljpejo prvi sončni žarki. In vsak cvet se odpre samo enkrat v eni sami noči. Če mu tisto noč uspe pritegniti žuželko, nočnega metulja, tedaj bo njegov pestič oplodjen. Če pa do jutra nobena žuželka ne obiše cveta, ta zapre svojo čašo in ovone.

Roža z najmočnejšim vonjem je »ameriški kaktus«: njegov vonj je moč čutili en kilometer daleč naokoli.

V deviških gozdovih Brazilije naletite na »Damo z belim pajčolanom«. Če si jo polže ogledate, boste opazili, kako se belo ovalno telo, ki raste z veliko hitrostjo in postaja čedalje bolj koničasto, razpoči in iz njega pogleda pecelj z belim klobukom. Ta pecelj zraste za 5 mm v minuti, torej lahko vidite, kako se veča. Zaradi silovitosti te rasti se precej pecljevih niti potrga z glasnim pokanjem in tako je moč tudi slišati, kako rastlina raste. Pa to še ni vse. Na klobuku se mahoma pojavi mreža iz belih zank, ki obdaja vso gobo kot s plaščem: to je »damina« tančica. Ta čudoviti prizor pa kvari duh po gnilobi, ki se širi z gobe; vendar ne ovira žuželk, ki jih ta vonj privablja in tako je poskrbljeno za oploditev. Življenje »Dame z belim pajčolanom« pa je zelo kratko. Ko popolne doseže 10 cm, razkazuje svojo lepoto še ponoči, zjutraj pa je po obisku žuželk le še kupček umazanih barv.

Raziskave v notranjosti ledenikov

Na visokem severu Skandinavije ležita v bližini Kebnekaise, najvišje gore na Švedskem, ledenika Stor in Isfall. Že od leta 1945 vodijo znanstveniki švedskega geografskega inštituta univerze v Stockholmu raziskave o teh ledenikih.

Znano je, da so nekoč pokrivali ledeniki vso Švedsko. Posledice njih delovanja so številna jezera. Danes je na Švedskem še 237 ledenikov, vendar so z leta v leto manjši. Kot primer so raziskali ledenik Isfall. Njegov jezic je krajši vsako leto za približno 10 m. Vzrokov je več. Najvažnejši so morda vedno toplejša poletja. Posledica topljenja so velike množine vode, ki imajo precejšnji gospodarski pomen za švedske hidrocentrale. Izračunali so, da dobe reke od ledenikov letno 600 milijonov kubnih metrov vode.

Načrtovanje bodočih hidrocentral pa zahteva natančno poznavanje rasti in hiranja ledenikov. Še posebej zanima znanstvenike tudi količina kamenja in zemlje, ki jo ledenik nosi s seboj, pritisk in učinek na premikanje zemlje in odkod skoraj konstantna dolžina ledeniškega jezika.

Domislili so si, da bi bilo nemara najuspešnejše notranje opazovanje ledenika. V ta namen so izkopal okrog 100 m dolg predor za opazovanje in raziskave. Izdelali so tudi nekaj posebnih strojev. Le-ti bodo na različnih točkah izkopalali konglomerat zemlje in ledu. Pričakujejo zanimive podatke, ki se jih ne bo poslužila samo znanost, temveč tudi švedska državna vodna skupnost. Od njih si mnogo obetajo. Dobljeni podatki bodo vrh tega služili tudi za bodoča dela v Antarktiki in na Grönlandiji.

Ptičji rekorderji

Med ptiči so nekateri, ki jih lahko štejemo med prave športne rekorderje. Vemo, da so nekateri ptiči izredno hitri, pa tudi vzdržljivi.

● Golob pismonoša lahko doseže hitrost do 100 km na uro, preleti pa lahko tudi razdalje do 5000 km brez posebnega počitka.

● Divja gos je ptičji »kozmonavt«; piloti sodobnih letal jo srečajo celo na višini 9000 metrov, kjer se človek brez dihalnih naprav ne more več zadrževati.

● Aktiven športnik je tudi noj. Znanе so nojeve dirke, ki jih prirejajo ponekod v Afriki. Noj lahko doseže celo večjo hitrost kot najboljši dirkalni konj.

Okameneli smehljaj

JOŽE CIUHA

temni cveti in še drugi cveti, bambusi, listi in drevesa. Kakšna paša za oči! Toda bile so uprte navzočel, k figom. Bojazen sem zaupal Indijcu, s srcem v grlu.

Indijec je povedal, da človeka napadajo samo tigri-ljudožrci, ki pa se pojavijo na redke čase in da so tigri sicer navezani na svoja lovišča in divjačina, ki je v njih. Da govorice o tem, da tigri, ki so okusili človekovo meso, napadajo poslej le človeka, sodijo v potvorjeno živalsko romantiko. Tigri ljudožrci so namreč tigri, ki so kakorkoli pohabljeni, ali pa stare, za lov nesposobne živali. Takim pa v boju za obstanek preostane samo še počasen in nepreviden človek. Smeje mi je rekel, da med mnogimi tu živečimi tigri že dolgo ni bilo nobenega tigra ljudožrca.

Pojasnilo me je pomirilo. Tudi si nisem domišljjal, da se bo prav zdaj, ko sem mimogrede zašel v te kraje, pojavil kak ljudožrski tiger. Strah je pogosto izrodek zrahljanih živcev, toda moji živci niso slabi. Sicer bi ne bil šel na pot.

Pogovor o tigrih se je nadaljeval s pogovorom o drugih živalih, ki živijo v okolici Bama. Med najbolj divje štejejo divji bivoli in kačinski bizoni. Slednji ima podobne lastnosti kot nosorog. Žival je kompleksno hrabra in se zlasti v času parjenja loti vsega, kar ji pride pod roge. V brezkompromisnem pogumu se zakadi celo v džip. Čeprav se je radovednost vznemirila, si nisem želel srečanja z njimi.

Na vprašanje o kačah je povedal, da kač tu ni dosti, strupenjač pa skoraj nič. Da so ljudje prepričani, da je vzrok temu njihova vernoost in poštenost in da se zato smatrajo za boljše od ljudi v Spodnji Burmi. Misel, da orjaški pital ni prav nič bolj simpatičen od kober, kraitov in drugih strupenjač, mi je vzbudila dvom. Osebnost bi mi bil ljubši pik katerekoli strupenjač, kot pa palomljene kosti in smrt v mišičastem objemu te velikanke.

Med pogovorom o živalih se je pot strmo zvila v hribe. Dvigali smo se osemnajst milj. Ozek pas vlažne glinaste ceste je z obeh strani robil pragozd. Čim višje smo se vzpenjali, toliko bolj se je redčil. Včasih smo skozi odprtine v zelenju zagledali daleč pod sabo ravnine z reko. Razgledi so bili nepozabni. Bilo je, ko da se v lepoti kopajo med sabo. V vzpenjanjem se je ohlajal tudi zrak. Blato so na cesti vse bolj mehčale luže. Tesno mi je bilo, kadar smo se drsali po njih nad nezavarovanimi brezni.

Sinlun smo dosegli po dveh urah. Najprej smo na goli, vetrovni višini nad gorsko vasjo zagledali ostanke majhne trdnjave, od kdo ve kdaj. Od zidov je ostal le močno načrt stolp: uporen kot nekoč, vendar manj trden in povsem nenevaren se razgleduje na vse štiri strani. Z Vilkom sva se po strmi rebri vzpela do razpadajoče virdbe. Njeno kamenje so porasli mahi in lišaji. Za kaj več ni ne pristora ne pogojev. Kajti svoje najtežje boje bije in je bila trdnjava z vetrom: zavijal je v ušesih, kot da bi tulil iz sto volčjih grl. Pred hladnimi sunki sva se skrila med zidove in v jarke. Bilo je, ko da sva nekje na pustem vrhu sveta. Življenje je ostalo v globini: dosti dlje, kot so znesle dejanske razdalje. Nekoč je nevednost iz takih občutij kovala vero in grozljivo praznoverje, danes pa se pršijo le še misli v trenutnem zanosu.

Nekaj deset metrov pod nama je bila zidana obmejna vojašnica z burmansko zastavo na visokem drogu. Veter tudi tej ni prizanašal. Cefral jo je na vse strani. Če bi ne bilo trdnega droga, bi bila kot zmaj zaplavala v besne zračne tokove. Če sva pogleda nekoliko privzdignila, sva gledala Kitajsko: hribe in doline in oblake, ki so zakrivali velik del zelene pokrajine.

Potem smo šli v vas, grajeno v terasah in oprto na

Gnojila so najcenejša krmila

V razgovoru o našem blagovnem združništvu je predstavnik Zveze slovenskih zadrug v Celovcu med drugim dejal, da gre po naših kmečkih gospodarskih zadrugah v promet največ stavbenega materiala in krmil ter da stoji promet z gnojili šele na tretjem mestu. Kakor je to gospodarsko težko razumljivo, tako je to nekam splošno stanje v avstrijskem kmetijstvu. Iz članka »Zeitgemäße Düngung und Mechanisierung« v strokovni reviji kmetijskega ministrstva »Der Förderungsdienst«, ki ga je napisal ing. Hans Kohlmeier od Avstrijske posvetovalnice za gnojila, namreč lahko povzamemo, da je avstrijsko kmetijstvo leta 1962 kupilo skupno le za 941 milijonov šilingov gnojil, na drugi strani pa za 2 milijardi šilingov krmil. Med krmili je odpadlo le 347 milijonov šilingov za nakup oljnih tropin, ribje moke in drugih beljakovinskih koncentratov, 1,7 milijarde šilingov pa je odpadlo na nakup krmnega žita. Od krmnega žita je v tem letu Avstrija uvozila blizu 377 tisoč ton koruze in blizu 156.000 ton ječmena.

Tako močan dokup osnovnih škrobnatih krmil je za kmetijstvo predrag. Ob tako visokem dokupu krmil je v kmečki tehnologiji proizvodnja mesa in mleka predraga in se giblje vedno le na robu rentabilnosti, dostikrat pa tudi pod njim. Izdatek 730 šilingov za krmila po hektarju kmetijske površine je za kmečko proizvodnjo mesa in mleka previsok, če upoštevamo, da damo v avstrijskem povprečju za nakup gnojil komaj 330 šilingov po hektarju kmetijske površine, čeprav je za kolikortoliko zadovoljivo gnojenje njiv in travnikov potrebno kupiti po hektarju vsaj za 800 do 900 šilingov umetnih gnojil.

Gnojila so najcenejša krmila. Izdatek za gnojila, ki so potrebna za povprečno dobro gnojenje enega hektarja njiv in travnikov, je že vrnjen, če pridelamo zaradi tega le 400 do 500 kg krmnega žita ali 300 do 400 kg kvalitnega sena več, kot ga pridelamo sedaj. Izkušnje pa kažejo, da se ob vsakoletnem takem gnojenju pridelok žita poveča za 1000 in tudi za 2000 kg zrnja po hektarju. Tako pridemo do tega, da dobimo za 800 do 900 šilingov, ki smo jih dali za gnojila, lahko 2000 do 4000 šilingov več dohodkov, kot jih imamo danes.

Nič drugače ne stojijo stvari na travnikih in deteljščih. 20 q sena več po hektarju — kar z rednim gnojenjem lahko povsod dosežemo — pomeni najmanj 1500 kg mleka ali 200 kg mesa več za prodajo. To pa se pravi, da prigospodarimo z 800 do 900 šilingov, ki jih damo za gnojenje travnikov in deteljšč po hektarju, najmanj 2500 šilingov več dohodkov. Za isti višji donos bi morali za potrebna dokupljena krmila naštet najmanj 2600 šilingov.

Ob takih primerjavah spoznamo, da v našem kmetovanju vozimo še vedno na napačnem tiru, če namesto gnojil dokupujemo krmila. Naš kmet in tudi tako imenovani polkmet, ki že dela v tovarni, a še poleg tega

Zahodnoevropsko kmetijstvo pomladi 1964:

Več žita, preveč krompirja in popuščanje ponudbe klavnih goved

Po zadnjem mesečnem poročilu o razvoju na zahodnoevropskem trgu s kmetijskimi pridelki, ki ga je sredi aprila objavila AIZ, lahko povzamemo do bo letos proizvodnja žita še naraščala, da pa se bodo s krompirjem posajena kmetijska zemljišča še naprej krčila, ker je za krompirjem povpraševanje zelo popustilo. V zvezi s položajem na trgu z mesom, mlekom in mlečnimi izdelki poročilo ponavlja prognozo zadnjih mesecev, po kateri je računati, da bo ponudba mesa, zlasti govejega, še nadalje popuščala in da tudi proizvodnja mleka in mlečnih izdelkov ne bo dosegla lanske višine.

Ko ocenjujejo proizvodnjo žita, poročilo AIZ pravi, da cenijo, da se je površina pšenice v Zahodni Evropi letos povečala za 6%. Najbolj se je povečala v Franciji, Angliji, na Švedskem, v Grčiji in na Holandskem. Kakor izgleda, obstaja letos v Zahodni Evropi tendenca po razširitvi proizvodnje pšenice na račun krmnega žita.

Poizkus nekaterih zahodnoevropskih dežel, da bi stabilizirale cene krompirja, ni uspel. Vigredna ponudba lanskega krompirja je prekosila vsa pričakovanja in pritisnila cene nazaj pod povprečje zadnjih dveh let. Izredno zgodnja ponudba ranega jedilnega krompirja iz dežel Sredozemlja je tudi po svoje omejila povpraševanje za jedilnim krompirjem lanskega pridelka. Zato povsod računajo, da bo letos posajenega manj krompirja, kot ga je bilo lani. Cene krompirja na zahodnoevropskih tržiščih so marca nadalje padale in so se gibale med 31 groši (Francija) in 109 groši (Anglija) za kilogram. S tem so bile za 30 grošev do 1.40 šilinga (Danska) nižje kot marca 1963.

Cene za klavna goveda so na zahodnoevropskem tržišču tudi v marcu naraščale. Posebno vidno so narasle v Luxemburgu, Belgiji in na Holandskem. Te dežele so zaradi tega vidno olajšale možnosti importa goveje živine. Večje potrebe po uvozu kažejo tudi Italija, Švica in Zahodna Nemčija, medtem ko so izvozne možnosti dežel, ki sodijo med tradicionalne izvoznice mesa, še vedno omejene. Celo Argentina govori o potrebi omejitve izvoza mesa. Tako je računati, da bodo cene za klavna goveda še nadalje naraščale. Sicer utegne nadaljnje naraščanje cen govejega mesa zmanjšati njegovo potrošnjo, vendar je v Evropi le malo možnosti, da bi konzumenti prešli na druge vrste mesa. Proizvodnja prašičev nikakor ni taka, da bi bila v stanju izpolniti to vrzel, čeprav tu in tam govorijo o obilnejši ponudbi klavnih prašičev v letu 1964, kot je bila lani in zadnja leta. Vrhu vsega je to meso dražje od govejega. Marca so se cene za klavna goveda gibale na zahodnoevropskem trgu med 11,70 (Danska) in 18,53 šil. (Italija) za kilogram žive teže in so bile s tem višje kot februarja, v primerjavi z marcom 1963 pa so na-

kmetuje, ne bosta prišla prej v položaj, ko bo njuno delo na kmetiji dobro plačano, preden ne bosta začela bolj gnojiti in preden ne bosta na račun višjih pridelkov potom gnojenja lahko opustila dokup krmil in ga omejila le na najpotrebnejše koncentrate.

rasle za 93 grošev (Anglija) do 5,31 šil. (Holandska).

Položaj na zahodnoevropskem trgu s klavnimi prašiči je bil sredi aprila še vedno nepregleden. Okoli Velike noči so sicer cene padle, vendar o vzrokih tega padca še ni zanesljivih podatkov. Vsekakor so se cene za klavne prašiče marca gibale med 12,30 (Anglija) in 17,38 šil. (Francija) za kilogram žive teže, medtem ko so se marca 1963 gibale med 12,28 (Anglija) in 15,89 šil. (Zahodna Nemčija). Nasproti februarju so padle za 30 grošev (Anglija) do 2,75 šil. (Zahodna Nemčija). Kako se bodo cene razvile tekom poletja, je še vedno odprto vprašanje, zelo verjetno pa je, da bodo pričele spet naraščati.

Tudi pri klavni perutnini prevladuje na zahodnoevropskem trgu tendenca naraščajočih cen, čeprav je ostala proizvodnja klavnih piščancev na višini lanske zime in pomladi. V marcu so cene klavnih piščancev narasle v Franciji, Italiji in Angliji in se s tem na zahodnoevropskem trgu gibale med 10,20 (Danska) in 17,00 šilingov (Avstrija) za kilogram žive teže. S tem so bile z izjemo Francije za 30 grošev do 3,40 šil. (Italija) višje kot pred letom dni.

Cene za jajca so se povsod spet popravile. Marca so se gibale med 61 (Italija) in 101 grošev (Zahodna Nemčija), s čemer so

bile za 3 (Avstrija) do 22 grošev (Zahodna Nemčija) višje kot februarja, vendar še vedno za 15 do 30 grošev cenejša kot marca 1963.

Proizvodnja mleka je pričela sicer odgovarjajoče letnemu času naraščati, vendar še ni dosegla lanske proizvodnje v tem času. Proizvodnja masla je vidno zaostajala za proizvodnjo v prvem četrtletju 1963. Cene masla so se marca gibale med 24 (Anglija) in 43,25 šilingov (Zahodna Nemčija). S tem so bile izvzemši Francijo za 1,45 do 5,75 šil. višje kot pred letom dni. Tudi cene za sir kažejo tendence naraščanja. V marcu so narasle za 25 grošev do 1,30 šil. na 20,10 (Anglija) do 32,65 šil. (Italija). S tem so bile, spet izvzemši Francijo, za 1,85 do 3,90 šil. višje kot marca 1963.

Svinje potrebujejo mnogo vode

Prašiči, katere vzrejamo in pitamo s krmili, ki so bogata na beljakovinah, potrebujejo mnogo vode. Po ugotovitvah prof. Behrensa iz Hannovera potrebujejo pitanci dnevno 7 do 8 litrov vode, breje in doječe svinje pa celo 15 do 20 litrov vode, kar je razumljivo, če upoštevamo, da mora dojnica producirati na dan do 12 l mleka. Če prašiči ne dobijo te količine vode dnevno, se lahko zgodi, da zaradi preobremenjenosti prebavi, zaradi zgoščitve krvi ali zaradi opešanja srca poginejo. Prof. Behrens v istem sestavku priporoča, da je treba tudi pujske že zelo zgodaj navajati na vodo. Že v prvem tednu naj dobijo nekaj čiste, pozimi rahlo segrete vode, ker bodo drugače pričeli piti oz. srkali gnojnico.

Silaža kot edina krma za govejo živino

Kakor povzemamo iz »Mitteilungen der DLG«, so v Nemčiji preizkušali vrednost silirane trave v goveji krmi. Razjasniti so hoteli vprašanje, koliko silaže kot edine krme porabijo živali in koliko priraje iz zaužitih hranilnih snovi lahko dajo. S tem namenom so silirali travo prve košnje s travnika, na katerem so kosili in pasli. V poskusne silose z 12 m³ prostornine so silirali svežo in ovelo travo, ki so ji dodali 5 do 9 % ržene moke z melaso in suhe pesne rezance. Napolnili so 8 silosov. S silažo iz vsakega silosa so krmili po 2 skupini 4 goved, težkih 350 do 500 kg.

Silažo so pokladali kot edino krmo, in sicer tako, da so jo živali jedle, kadar in kolikor so hotele. Na dan so porabile 30 do 35 kg silaže. Glede konzumirane količine suhe snovi so bile velike razlike. V silaži iz sveže trave so konzumirale živali 7 do 9,8 kg suhe snovi, v silaži iz ovele trave (z več kot 40 % suhe snovi) pa so dobile 13 do 14 kg suhe snovi. Goveda so priraščala precej enakomerno, po 1,17 kg žive teže na dan v 60 dneh poskusnega krmjenja.

Silaža iz sveže trave je vsebovala 25 kg prebaljivih beljakovin in 142 škrobnih enot na 1 kg. V 33 kg silaže, koliko so je živali povprečno pojedle na dan, so dobivale 825 g prebaljivih beljakovin in 4680 škrobnih enot. Iz ovele trave pripravljena silaža je vsebovala 48 g preb. beljakovin in 220 škrobnih enot v 1 kg. V povprečnem obroku 32 kg silaže so živali konzumirale 1536 g preb. beljakovin in 7040 škrobnih enot na dan. V silaži iz ovele trave so dobila goveda v navedenem primeru znatno več hranilnih snovi, kot je bilo potrebno za dosežen prirast žive teže.

Sprito navedenih podatkov bi lahko sklepali, da bi v silaži iz ovele trave dobila krava hranilnih snovi za okrog 20 kg mleka, če bi konzumirala 15 kg suhe snovi take silaže na dan. Z drugimi besedami povedano: približno 35 kg silaže iz ovele trave, kakor so jo pripravili v gornjem poskusu, je v stanju, da brez vsakega drugega dodatka dobimo od molznice okoli 20 l mleka dnevno.

gorato pobočje. Hiše iz kamna in lesa, ki so jih pogosto varovale še trdno zidane kamnite ograde, so padale ob zavrtih stezah. Na izpostavljenih mestih so drevesa naravnala svoje veje po burji: suhe in črne roke so grabile v eno smer. Najprej smo se v čajnici pogreli s čajem. Čeprav sem čez dolge hlače in srajco z dolgimi rokavi navlekel trenirko, me je mrazilo. Ko sem izpraznil dve skodelici, sem se s skicirko pod pazduho podal na pot med nizke hiše. Podobne so hišam pri nas na Korunu ali pa v notranjosti Dalmacije. Nekaj surovega je v kamnu: nekaj divjega in boleznega. Zato sugoče, ker sem si skušal predstavljati, kako bi bilo, če bi moral tu živeti. Veter tu ne pesti samo trdnjave na goli višini, zastave na drogu, dreves in potlačeni slemen nizkih hiš, temveč tudi ljudi. Lica, ki sem jih videl, so bila izpihana: veter je bil v ustnicah in v gubah okoli nosu in oči. In v težkih, pobešenih dlaneh in v težkih kretnjah. Vsi ti ljudje na severu imajo lesene, neprožne korake, da se zdi, ko da bi bili vselej trudni.

Začudil sem se ko sem v tej hriboviti pokrajini zagledal v globači pod sabo igrišči za nogomet in košarko. Tam je bilo zavetje: tam se je mladina uprla divji monotoniji.

Narisal sem nekaj bežnih skic, ko me je ostala družina poiskala. Na tesnem smo bili s časom. Obiskali smo žolo, ki je bila zaradi praznikov zaprla. Prijazno nas je sprejel nadučitelj. Razkazal nam je stopničaste vrtove šolske ekonomije, ki jih pod njegovim vodstvom obdelujejo učenci. Med sočivjem sem spoznal korenje, zelje in cvetačo. Nadučitelj nam je prinesel hruško, ki je bila težja od kilograma. Razrezali smo jo na šest rezin in vsak je dobil dovolj. Sadež, ki je bil velik, ni bil zelo okusen: njegovo meso je bilo pusto, brez pravega soka.

Nadučitelj mi je na vprašanje pojasnil, da vsi sadeži niso tako veliki. Potem mi je s kazalcem pokazal drevo, na katerem jih je še nekaj bingljalo. Pri tem pa je bilo čudno to, da je veja pod redkimi bingljajočimi sadeži cvetela. Nisem si mogel razložiti, kako sta se na drevesu ob istem času srečal pomlad in jesen.

Še nekaj minut smo hodili gor in dol po kozjih stezah, nato pa se poslovili od prijaznega nadučitelja in posedli v džip. Mudilo se je. Gorska cesta ima posebna prometna določila. Ker se na njej ne moreta srečati dve vozili, ne da bi se izpostavili veliki nevarnosti, so za vzpenjanje in spuščanje po njej določene posebne ure.

V bungalov smo se vrnili v temi.

*

Zdaj že plujemo. Bamo smo zapustili zjutraj ob 7.30, čeprav bi bili morali odpluti že ob 6. uri. Zamude je kriva megla. Obrisi bregov so še vedno razmeščani po njenem predivaslem oblaku, ki plava nad rečnim koritom.

Ladja, s katero potujemo, se imenuje »Padamya«. Od zadaj jo potiskata dve veliki kolesi. Podobna je tistim, ki so nam jih odkrili ameriški filmi o življenju na Missisippiju pod koncem minulega stoletja. Za to podobnost ima ladjica vso potrebno časovno patino. Lahko bi bila postarana filmska zvezda, čeprav sem nekje bral, da je bila zgrajena še nedavno tega v neki škotski ladjedelnici.

Z Vilkom sva dobila kabino številka 1: za to je poskrbel oficir za informacije. Velika je ravno toliko, da se v nji zbašejo umivalnik, sklopna mizica in dve postelji. Vsaka postelja ima nad zgavljem nočno svetilko, ki pa je brez koristi, ker je brez žarnice. V kabini nam

poleg mravelj in komarjev delajo družbo še velikanskim ščurkom podobne rdečerjave oklopne živali z dolgimi tipalkami. Še preden sva ugotovila, da so miroljubne in povsem nenevarne, sva jih nekaj pobila. Zdaj pobijava mravlje in komarje, kar pa je slej ko prej donkihotsko početje. Njih številčna premoč je prevelika tu ni nobena upanja na uspeh. Ladja, ki ni stara, je vendarle stara: kljub kovinskemu škotskemu rojstnemu listu in datumu rojstva na njem, ni na njej nobenega znaka mladosti več. Umazana je in izdelana, ko da že od vekomaj melje vode travadija. Njeno življenje gotovo ni lahko, da se je tako zapustila.

*

Zjutraj so nas spremljali z obeh strani strmi, z džunglo porasli bregovi. Peljali smo se skozi slikovito sofesko in se z reko vred zgubljali globoko v njenem naročju. Ker so me opozorili nanje, sem na bregih oprezal za opicami. Nisem imel sreče: videl nisem nobene. Iz bujnega zelenja na strminah so ponekod štrlela gola debela visokih dreves. Drevesa tu ne poznajo skupne jeseni. Zelenijo in osujejo se po drugačnih zakonih.

Ko je sofeska ostala za nami, so se bregovi ponižali in reka razlezla. Potem so prišle vasi, pasovi požganega pragozda z zogljenimi štori, riževa polja z bivoli in ljudmi s širokimi slamniki, puste peščine in spet džungla.

Zvečer se je za nekaj hipov razlilo po vodi zlato. V čudež sonca in vode sem strmel dan na dan, več kot mesec dni po morju. Tu sem ga gledal v novi inačici. Redka vijoličasta svetloba je potopila bregove. Reka je z zlatom pljusnila čeznje. In ko se je zlato razlivalo, so se v njenih odsevih potapljali hribovi, oblaki in sonce.

(Nadaljevanje sledi)

Naš molk v grobu bo močnejši...

V drugi polovici 19. stoletja, zlasti še po zmagi Severa nad Jugom v ameriški državljanski vojni, se je kapitalizem v Ameriki začel nagljeje razvijati. To je bilo obdobje, v katerem je predmonopolistični, »cvetoči« kapitalizem začel preraščati v imperializem. Kapitalistične težnje po visokih dobičkih so hkrati poslabševale življenjske razmere delavcev. O zaščiti pri delu skoraj ni bilo govora, vrstilo se je hude nesreče, delovni dan je trajal po 16 in celo 18 ur. V še posebno težavnih razmerah so živeli delavci-izseljenci iz Evrope in od drugod.

Porajati so se začele delavske organizacije. Že I. Internacionala je imela v Ameriki svoje sekcije. Leta 1877 se je osnovala Socialistična delavska partija, ki je sodelovala v pomembnih političnih borbah v Ameriki. Toda imela je tudi hude slabosti, ki so v marsičem izvirale iz njenega mnogonacionalnega sestava. Svoje člane je organizirala po narodnostnih skupinah. Bila je v marsičem pod vplivom oportunističnega lasalijanstva. Razen nje so se v Ameriki organizirale tudi nekatere druge delavske organizacije. »Plemeniti ogred vitezov dela« je včlanjeval nekvalificirane delavce, medtem ko je kvalificirane delavce smatral za buržoazijo. Program te organizacije je vseboval precej utopističnih idej, kot n. pr. to, da se je moč osvoboditi izpod kapitalizma s pomočjo zadrug. Druga taka organizacija, »Ameriška federacija dela«, pa je bila najbolj reakcionarna organizacija, ki je bila pristaš razrednega sodelovanja med kapitalizmom in delavci ter je bila nasprotnica socializma.

Vse to je seveda hudo oviralo uspešen razvoj delavskega gibanja. Delavski razred pa je doživljal izredno težavne razmere. V sedemdesetih letih je bila močna gospodarska depresija. Mnogi delavci so ostali brez vsakršnih sredstev za vsakodnevno preživljanje. Mnogi so iskali rešitev v izseljevanju na divji zapad. Leta 1882 se je kriza ponovila. Kapitalisti so zmanjševali mezde. Čez dve leti je kriza nekoliko popustila, toda izkoriščanje se je nadaljevalo.

Leta 1885 so unije »vitezov dela« začele organizirati kampanjo za osemurnik. Začeli so se protestni shodi in stavke. V Chicagu je bilo to gibanje še posebno živahno. Gibanju za osemurnik so se kasneje pridružile tudi nekatere druge delavske organizacije. Protidelavsko časopisje je takoj ostro udarilo po tej kampanji, ki jo je označevalo kot inozemsko, neameriško in anarhistično.

Februarja 1886 so začeli stavkati delavci v McCormickovih tovarnah v Chicagu. McCormick pa je najel 300 privatnih detektivov, ki so štutili stavkajoče in pretepali stavkajoče delavce. Začeli so se nemiri. Stavka je trajala tri mesece. Vse delavske organizacije v Chicagu so se nato zedinile za skupne demonstracije, ki naj bi bile 1. maja 1886 kot zahteva po uvedbi osemurnika in kot protest zoper pretepanje delavcev, ki so stavkali. Vsi organizirani delavci naj bi začeli 24-urno generalno stavko. Ta sklep je delodajalce in policijo hudo razkačilo. Meščanski listi so zapili, da je to »napoved revolucije z bombami«. Kategorično so zahtevali od župana in policije, da mora biti ta »anarhistična revolucija« preprečena za vsako ceno.

Ta grožnja je prestrašila voditelje unij »vitezov dela«, da so v zadnjem hipu odpovedali sodelovanje v demonstracijah. Nastala je zmeda in z generalno stavko ni bilo nič. Prvi maj je potekal povsem mirno. Voditelji drugih delavskih organizacij pa je to zelo peklo. Dne 3. maja so sklicali delavski shod pred McCormickovimi tovarnami. Urednik glasila nemških delavskih klubov »Die Arbeiter Zeitung«, energični August Spies, je govoril delavcem s strehe tovornega vagona in rotillstavkajoče, naj ne odnehajo. Tedaj je zatulila sirena in iz tovarne so planili na cesto stavkokazi, zavarovani z najetimi detektivi. Nastal je strahovit pretep. Počili so strelji. Pridrvela je policija. Sledila je salva streljav. Na tleh je ležalo kakih dvajset stavkarjev. Trije so bili takoj mrtvi, trije so kasneje podlegli poškodbam.

Spies je tresoč se od srda, odhitel v uredništvo »Arbeiter Zeitung« in napisal tako imenovani »maščevalni letak«. Ti letaki so v nekaj urah preplavili delavske predele mesta.

Ob osmih zvečer se je zbralo na Haymarketu okrog 3000 ljudi. Star konjski voz je bil govorniški oder.

Potem je prikorakalo 150 policajev. Inspektor se je postavil pred voz in zahteval razpust shoda. Govornik Fielden, ki je ravno končal svoj govor, je odvrnil: »Mi smo mirni in shod je končan brez vas.«

Nekaj hipov je bilo vse tiho. V naslednjem trenutku je po zraku zasikalo. Med policaje je nekaj padlo. Vse navzoče je zasleplil silen plamen. Strahovito je zagrmelo in zasmrdelo po dinamitu.

Iz aleje je priletela bomba. Na tleh se je zvijala kopicica človeških teles.

Prvi maj

Ko opravljeno je delo,
pojdemo v pomlad veselo,
se naučimo zelenja,
zveselimo se brstenja,
nam prav sleherna cvetica,
žarek vsak in vsaka ptica
poželi toplo tedaj:
Bodi zdrav vam Prvi maj!

Danilo Gorinšek

Nato so z obeh strani počili strelji. Ljudje so kričali in bežali na vse strani. Sedem policajev je bilo mrtvih, okrog 60 ranjenih. Koliko je padlo delavcev, nihče ne ve. Policija je poročala, da trikrat toliko kot policajev.

Kdo je zagnal bombo, je ostala skrivnost. Nekateri delavski voditelji so trdili, da je to storil najet agent — provokator.

Začela se je silna gonja proti vsemu, kar je dišalo po delavskih organizacijah. Meščansko časopisje je besnelo in zahtevalo eksemplarično kazen:

»Obesite jih. Obesite jih najprej in šele potem sodite!«

Obtoženci sprva niso mogli dobiti niti odvetnikov. Časopisje je rjavelo, da odvetnik, ki bi branil »anarhiste«, ni nič boljši od njih in da mora biti z njimi vred obešen.

Šele po enem mesecu se je ta hrup nekoliko ublažil. Tedaj so delavci začeli zbirati prispevke za obrambo obtožencev. Nabrali so več tisoč dolarjev.

Sodna razprava se je začela 21. junija 1886 in je trajala skoraj dva meseca. Takoj v začetku je bilo očitno, da bo nepristranska sodba nemogoča. Ko so izbirali poroto, so odvrgli vsakogar, ki je pokazal le trohico simpatij do kakršnegakoli delavskega gibanja.

Med obravnavo se je zgodilo nekaj nepričakovane. Albert Parsons, urednik »The Alarma«, ki je tudi govoril na shodu in se je kasneje skrival, je nepričakovano prostovoljno prišel v sodno dvorano, se usedel zraven

svojih tovarišev in rekel, da je njegovo mesto zraven njih.

Porota je spoznala vse obtožence krive »zločinškega hujskanja h krvavim izgredom«. Sodnik je sedem obtožencev obsodil na smrt na večalih, enega pa na 15 let zapora.

Pred izrekom smrtno obsodbe je sodnik po starem ameriškem običaju vprašal obtožence, ali imajo kaj zoper obsodbo. Drug za drugim so obtoženci vstajali in chičaško sodišče ni niti prej niti kasneje slišalo tako ognjevitih govorov, ki so trajali tri dni. Ti govorji so bili kasneje natisnjeni, prevedeni v druge jezike in razširjeni po vsem svetu.

Petnajst mesecev je trajal boj za življenje obsojencev. Vse napredne organizacije v Ameriki in številni posamezniki so pozivali guvernerja, naj spremeni smrtno kazen v dosmrtno ječo. Protesti so prihajali tudi iz Evrope. Med drugimi je protestiral tudi angleški pisatelj George Bernard Shaw. Guverner je dvema obsojencema naposled spremenil smrtno kazen v dosmrtni zapor, hkrati pa je izjavil, da je pripravljen pomisliti tudi Parsonsa, če lastnoručno podpiše prošnjo. Parsons pa je odločno odklonil: »Dajte mi svobodo, ali mi dajte smrt! Nobenega zločina nisem izvršil, zato ne iščem milosti!« Eden izmed obsojencev pa je prevaril krvnika s samomorom v celici. Mlada ženska, menda njegovo dekle, mu je prinesla strelno kapico v zavitku rož. Obsojenec je kapico toliko časa grizel, da je eksplodirala in mu raznesla glavo.

Naslednjega dne, 11. novembra 1887, so obesili ostale obsojence: Spiesa, Parsonsa, Fischerja in Engela. Ko so obsojenci prikorakali na krvniški oder na dvorišču ječe in preden so natakili čez glavo bele halje, so smeli spregovoriti nekaj besed.

Fischer je vzkliknil: »To je najsrečnejši trenutek v mojem življenju!«

Parsons: »Dovolite mi, da govorim! O, ljudje Amerike! Čujte glas nedolžnega človeka! — O, mister šerif, dovolite, dovolite, samo še hip — Oh!«

Spies: »Naš molk v grobu bo močnejši kakor glasovi, ki jih danes zadavite!«

Tri dni kasneje je 25.000 ljudi spremilo mrtve žrtve na pokopališče Waldheim, sprevid pa je gledalo najmanj 300.000 oseb. Pogrebci so gredoč prepevali revolucionarne pesmi.

Prvi kongres II. Internacionala, ki je bil leta 1889 v Parizu, je v spomin na krvave chičaške dogodke proglasil vsakoletni 1. maj za delavski praznik, dan borbe proletariata vsega sveta.

Aktivist Anči

CVETKO ZAGORSKI

Ančijeva mama je pogledala skozi okno: blago aprilsko sonce je že zgodaj pregnalo meglo, iz korit ozkih ulic so izpuhteli zadnji vodeni hlapi. Mrak, ki se je do jutra zagodil v ulične kote, se je umikal. Mestne strehe in kupole so blestele v soncu, kot da so zlate.

Ampak komaj se ji je zarisal na usnice smehljaj, je že tudi ugasnil. Še pred poldnem mora prenesti na drug konec mesta velik sveženj letakov, namenjenih proslavi prvega maja. Kako naj jih prenese? V dveh debelih cekarjih? Ali pa naj gre dvakrat na nevarno pot?

Po ulici so hiteli ljudje, vsak zase, resni. Na gomjem koncu ulice sta se prikazala iza ogla karabinjerja s puškama in začela počasi korakati navzdol. Prav tedaj je padel v mrko ulico snop pomladanskih žarkov...

— Anči! — je zaklicala mama otroku, ki je za njenim hrbtom kobacal po tleh.

— Anči, — je ponovila tiše, se obrnila in dvignila dveletnega fantka v naročje. — Ven greva. Na sonce greva. Tudi tvoje je to sonce...

Stopila je v kuhinjo, privlekla iz skrivališča z dna shrambe velik zavoj, ga prinesla v sobo, potem zložila iz vozička v kotu vso posteljnino in pokrila dno vozička z letaki:

ŽIVEL PRVI MAJI ŽIVELA SVOBODA!

Na letake je položila žimnico, jo pokrila s plenico, oblekla svojega fantka, med vsem tem delom pa mu brez prenehanja pripovedovala:

— Na sonček pojdeva, tudi zate je sonček...

In tako sta šla. Anči je iz globine vozič-

ulico... Kakor ji je prej srce zastalo, ji je začelo zdaj na vso moč utripati. V njej je bilo eno samo čustvo: rešen! Rešen! Z njo pa tudi Anči in letaki.

Šele čez nekaj minut ji je prišel na misel karabinjer: Najbrž ni otipal papirja, letakov. Najbrž iščejo predvsem orožje. Mogoče mu ni prišlo na misel, da bi kaj skrivala v vozičku, in je šel z roko vanj le zaradi službene dolžnosti, ker mu je sial za hrbtom tenente? Mogoče pa je kaj otipal, pa je ni hotel izdati?

Naj je bilo tako ali tako — Anči je spet mirno zrl v sončno nebo med strehami nad sabo. mami pa se je v Ančijevih očkih odpiralo vse: nebo, pomlad, prihodnost...

Še tisti večer so bile ulice polne letakov:

ŽIVEL PRVI MAJI ŽIVELA SVOBODA!

Spet se je bližal prvi maj, peli vojni prvi maj, ampak tisto leto zanesljivo zadnji med vojno: z vzhoda, zahoda, juga in severa so hitele v Nemčijo osvobodilne armade in ni bilo več naroda v Evropi, ki se ne bi dvignil k poslednjemu obračunu. Hitler se je s svojimi najbolj zagriženimi pajdaši skrival po globokih betonskih hodnikih svojih skrivališč v Berlinu.

— Anči — je rekel takrat očka svojemu štiriletnemu sinčku, — ta pomlad bo res naša! Vse bo zdaj naše: sonce in travniki in ulice. Samo še nekaj dni, samo še kak dan...

— Daj, pripravi mi Ančija za sprehod, — se je obrnil k ženi. — Danes greva pač zadnjič...

Mama je slekla Ančija do srajčke, mu zataknila za žabice šope tenko zloženih letakov, mu z njimi obložila trebušček in prsi, čeznje pa oblekla volneno, rjavo-rdeče vzorčasto jopico in moder plašček.

— Zadnjič! je zavzdihnila. — Hodita srečno in se kmalu vrnila!

Spet so blestele strehe in kupole ljubljanskega mesta kot suho zlato — le ljudje so bili že bolj molčeči kakor prejšnja leta. Medtem so zamenjali italijanske okupatorje nemški fašisti. Koliko ljudi je že izginilo — mnogi v hribe, med parizane, nekateri v ječe, drugi v taborišča daleč v Nemčiji, premnogih pa že ni bilo več med živimi: pobili so jih po ječah, jih postrelili v Gramozni jami, v Dragi in drugod kot talce.

Videti je bilo, kot da so ljudje vsak zase, kakor da so vse oči zastrite s skrbjo in obupom — toda ljudi je družila kot podtalni potok ista misel: še nekaj dni, le še kak dan...

Tudi očka in Anči sta bila taka. Anči resda ni razumel prav vsega, čutil pa je isto kot odrasli ljudje: da sta zdaj v deželi kljub soncu in pomladi hlad in mrak, da pa bo kmalu, mogoče že jutri vse drugače.

Srečno sta prišla že do univerze. Hotela sta čez trg, tedaj pa jima prihitel nasproti z dolgimi, okornimi koraki, v škornjih nemški oficir. S petami je bil po tlaku, ko da hoče vse pomendrat, zabiti v zemljo to uporno, molčeče mesto. Oče ni utegnil povleči Ančija v stran, oficir pa menda v besu zveril, ki čuti okoli sklenjeno past, ni utegnil gledati, kam stopa: zaletel se je v Ančija in ga podrl na tlak.

— Verflucht! Prekleti pamž! — je zaklel.

Anči je zaječal, v tem pa ga je oče že tudi potegnil izpod škornjev in se hkrati spogledal z oficirjem. Kar streslo ga je. Kakšen pogled! V sivozelenih očeh ni bilo nič človeškega, kaj šele pomladnega: bile so srepe, brez človeškega izraza, v njih ni bilo ne toplote, niti ne človeške jeze, ne strahu, samo nekaj topega, brezobzirnega.

— Pazite na svojega pamž! — je s stisnjenimi očmi zabrusil po nemško očetu in zdrvel naprej.

Oče je dvignil Ančija v naročje in pohitel v nasprotno stran, čez trg. Stiskal je sinka k sebi in z njim tudi prvomajske letake.

Pomladno sonce ju je spremljalo po vseh ulicah, dokler nista srečno prišla v domnjeno hišo, oddala letake, potem pa se počasi, sprehajaje se vračala z zadnje tvegane poti proti domu.

Zjutraj so oznanjali letaki zaslužjenemu mestu:

ŽIVEL PRVI MAJI POZDRAVLJENA SVOBODA; KI SI PRED VRATI!

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.45 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarska vest — 9.00 Pozdrav nate — 10.00 Za gospodinjstvo — 13.00 Pestro mešano — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 16.55 Kulturne vesti — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.00 Odmev časa.

Sobota, 2. 5.: 8.00 Otroški zbor radia Celovec — 8.05 Naš hišni vrst — 8.15 Orkestrski koncert — 11.40 Od plošč do plošče — 14.15 Pozdrav nate — 16.00 Iz vseh dolin zveni — 17.00 Popoldanski koncert — 18.00 Gledališka in filmska kritika — 19.00 Šport — 20.15 Koncert dunajskih filharmonikov.

Nedelja, 3. 5.: 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Orkestrski koncert — 11.00 Popoldanski koncert — 12.45 Gledališko ogledalo — 13.00 Operni koncert — 13.45 Koroška lovška ura — 14.30 Pozdrav nate — 16.15 Skozi svet, skozi čas — 16.45 Nagamalna tekma Avstrija-Madžarska — 18.05 Samo veselje z glasbo — 19.00 Šport — 20.10 „Sedmi fani“, ljudska komedija — 21.20 Ob lepi modri Donavi.

Ponedeljek, 4. 5.: 8.00 Domovinski zapiski — 8.15 Orkestrski koncert — 14.55 Posebej za vas — 15.15 Kamorna glasba — 15.45 Koroški knjižni količek — 16.00 Ljudska glasba — 18.25 Za vas? Za vse! — 18.35 Mladina in film — 20.15 Humanost — 20.30 Kabaret — 21.15 Za mesto in deželo.

Torek, 5. 5.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 8.15 Jutranji koncert — 14.55 Posebej za vas — 15.45 Dežela in ljudstvo — 16.00 Operni koncert — 17.00 V koncertni kavarni — 18.25 Če mene vprašate — 20.15 „V nekem drugem mestu“, radijska igra — 21.30 Ljudske pesmi in plesi.

Sreda, 6. 5.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 14.55 Posebej za vas — 15.45 Predstavljam: Karlhans Frank — 16.00 Glasba za mladino — 17.00 Evropska zabavna glasba: Jugoslavija — 18.00 Aktualna reportaža — 18.15 Pomoč vsakdo potrebuje — 20.15 „Saviljski brivac“, Rossinijeva opera.

Četrtek, 7. 5.: 7.00 Majhen jutranji koncert — 9.05 Glasbeni sprehod — 11.30 Življenje za glasbo — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba — 18.15 Španske impresije — 19.00 Šport — 20.10 „Capriccio“.

Petek, 8. 5.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 14.55 Posebej za vas — 15.15 Kamorna glasba — 16.00 Operni koncert — 17.00 V koncertni dvorani — 18.00 Na obisku pri koroških pihalnih godbah — 20.15 Popvke — Oddaja mednarodnega Rdečega križa iz Zeneva — 21.00 Glasbene šarade.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 23.00, 00.00.

Dnevne oddaje: 5.30 Dobro jutro — 6.10 Z glasbo v dan — 6.50 Pestro mešano — 7.10 Pestro mešano — 7.20 Jutranja glasba — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Pestro mešano — 14.50 Objave — 17.10 Kulturne vesti — 17.30 Reporter na poti — 18.00 Dobro razpoloženi — 18.55 Za otroka — 19.10 Pestro mešano — 19.20 Kaj slišite danes zvečer — 21.55 Šport — 22.10 Pogled v svet — 23.10 Pogled v svet.

Sobota, 2. 5.: 8.20 Vesel konec tedna z glasbo — 9.00 Vesela igra — 9.45 Zabavni zvoki — 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Pisana kmečka skrinja — 13.20 Odmev iz Avstrije — 13.55 Agrarna politika — 14.00 Godba na pihala — 14.40 Tehnični razgled — 15.15 Slavni umetniki — 15.50 Sola in dom — 16.00 Za delovno ženo — 16.30 Melodija in ritem — 17.10 Prednost misli — 17.40 Mednarodna radijska univerza — 8.00 Srečna Avstrija — 19.10 Oddaja vicekanclerja — 19.30 Velika šansa — 20.15 Avstrijska hit-parada.

Nedelja, 3. 5.: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega — 10.15 Glasbena pestrost — 11.00 Koncert dunajskih filharmonikov — 13.10 Za avtomobiliste — 15.00 Ljudstvo in domovina — 15.30 Ljudska glasba — 16.15 Zabavna glasba — 18.00 Temza-Donava — 18.25 Pozor, jezikovna policija — 19.10 Teden dni svetovnih dogodkov — 19.30 Melodije za nedeljski večer — 21.15 Razprodaja Avstrije, analiza.

Ponedeljek, 4. 5.: 6.05 Premislite prosimo sami — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Na planini — 13.30 Za prijatelja opere — 14.20 Sodabni avstrijski komponisti — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Zaljubljene gosli — 16.00 Otroška ura — 17.40 Zenska oddaja — 19.30 Orkestrski koncert — 21.00 Komorna glasba.

Torek, 5. 5.: 6.05 Preden odidete — 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Ljudske viže — 13.20 Teden pri Združenih narodih — 13.30 Po-

membni orkestri — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Cvetlice in glasba — 16.30 Življenje se začne pri šestdesetih — 17.15 Znanje za vse — 17.50 Esperanto — 19.30 Oddaja o letalstvu — 20.30 Robert Stolz dirigira — 21.30 O tem lahko govorimo.

Sreda, 6. 5.: 6.05 Premislite prosimo sami — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Vojaška godba — 13.30 Za prijatelja opere — 14.15 Sodabni avstrijski komponisti — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Pisma ljubezni — 17.40 Domači zdravnik — 19.30 Halal Tenagerjil — 20.15 Vseh devet — 21.40 Aktualni prispevek — 22.15 Plesna glasba.

Četrtek, 7. 5.: 7.05 Veliki orkester radia Dunaj — 8.05 Življenske resnice — 9.00 Operni koncert — 10.00 Glasbena pestrost — 13.10 Za avtomobiliste — 14.10 Vesela nate — 15.00 Musica antiqua — 16.00 Otroška ura — 17.05 Gledališče po vsem svetu — 17.50 Veselo in prijatelno od A do Z — 20.00 Vindobona, prekrasno mesto — 21.00 Ljubite ritem — 22.20 Pesem prerije.

Petek, 8. 5.: 6.05 Mladi glas — 8.10 Da, to je moja melodija — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Za prijatelja opere — 14.15 Sodabni avstrijski komponisti — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Otroška ura — 17.15 Znanje za vse — 19.30 „Pustolovičina v New Yorku“, radijska igra — 21.00 Mi in planine.

Slovenske oddaje radia Celovec

Sobota, 2. 5.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca... Voščila

Nedelja, 3. 5.: 7.30 Duhovni nagovor. 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 4. 5.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporeda. Žena in dom. 10 minut za športnike — 18.00 Za našo vas.

Torek, 5. 5.: 14.15 Poročila, objave. Komedijanti v odski luči in na dnevni svetlobi.

Sreda, 6. 5.: 14.15 Poročila, objave. Kar želite za igramo (Voščila).

Četrtek, 7. 5.: 7.30 Duhovni nagovor. „Ljudski svetniki in priprošniki v maju“.

Petek, 8. 5.: 14.15 Poročila, objave. Od petka do petka. „Poboljšljiva mačeha“, (Otroška igrice za materinski dan. Napisala Matilda Kohtnik, igrajo Globašani).

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.14, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m UKV frekvence 96,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz

Dnevne oddaje: 4.00 Dobro jutro — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Oddaja za voznike in potnike melarnih vozil — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napravi za prijatelno opoldne — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik.

Sobota, 2. 5.: 8.00 Mladinska radijska igra — 8.45 Slovenske narodne pesmi — 9.05 Pomladni zvoki — 10.00 „Ero z onega sveta“, radijska priredba opere — 11.30 Prvomajska pot na Rožnik — 12.05 Castilke ob prazniku dela — 13.30 Lahka glasba — 14.00 Iščemo nove talente — 15.05 Sprehod skozi pomlad — 16.00 „Dežela, ki jo ljubim“ — 17.05 Hammond orgle — 17.15 Radijska igra — 18.11 Operni prizori — 20.00 Pred občinstvom in pred mikrofoni — 21.00 Igramo za vas.

Nedelja, 3. 5.: 6.30 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Javna otroška oddaja — 9.05 Voščila — 10.00 Se pomnite, tovariši — 10.30 Od Bacha do Kodalyja — 11.30 Nedeljska reportaža — 11.50 Melodije na kitari — 12.05 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.50 Koncert pri vas doma — 14.10 Radi bi vas zabavali — 16.00 Humoreska tedna — 20.00 Izberite svoja popevka — 21.00 Znamenite operne predstave — 22.10 Plesna glasba.

Ponedeljek, 4. 5.: 8.05 Pojo ženski vokalni ansambli — 8.25 Koncertna zabavna glasba — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Pojeta sopranistka Mirka Klarič in tenorist Aleksandar Marinković — 10.15 Kratak izlet v našo glasbeno preteklost — 12.25 Slovenski pevci zabavne glasbe — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Voščila — 15.45 S knjižnega trga — 17.05 Iz opernega albuma — 18.10 Mađarska zabavna glasba — 18.45 Pota sodobne medicine — 20.00 Koncert beograjske filharmonije — 22.10 S popevkami po svetu.

Torek, 5. 5.: 6.20 Tečaj angleščine — 8.05 Zabavna glasba — 8.35 Slovenske narodne pesmi — 8.55 Radijska šola — 9.25 Popavke skandinavskih dežel — 10.15 Dixielend in bossa nova — 10.40 Iz opere „Faust“ — 12.25 Domače pesmi in napravi — 13.30 Simfonični plesi — 14.05 Radijska šola — 14.35 Akademski pevski zbor poje „Koroška ohcel“ — 15.15 Zabavna glasba — 17.05 Koncert po željah — 18.10 Španske in latinsko-ameriške melodije — 18.25 Plesni orkester RTV Ljubljana — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 20.00 Komorni zbor iz Celja — 20.20 Radijska igra — 21.05 Glasba slovenskih skladateljev.

Sreda, 6. 5.: 6.20 Tečaj makedonskega jezika — 8.05 Jutranji divertimento — 8.55 Pisani svat pravilic in zgodb — 9.25 S popevkami po Sloveniji — 10.15 Narodne pesmi raznih evropskih narodov — 10.45 Človek in zdravje — 12.25 Valčki in uverture — 13.30 Plesi in razpoloženja — 14.05 Radijska šola — 14.35 Sovjetska zabavna glasba — 15.40 Slovenske narodne pesmi — 17.05 Chopin — skladatelj — 18.10 Majstri orkestrske igre — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Lape melodije — 20.30 „Beograjska pomlad“, prenos zaključnega večera festivala popevk — 22.10 Plesni zvoki.

Četrtek, 7. 5.: 6.20 Tečaj ruskega jezika — 8.05 S koncertnih in opernih odrov — 8.55 Radijska šola — 9.25 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe — 12.25 Bolgarska zabavna glasba — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Voščila — 15.40 Literarni sprehod — 17.15 Turistična oddaja — 18.10 Iz domače koncertantne literature — 18.45 Ta teden v skupščinskih odborih — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Izročilo 20. stoletja.

Petek, 8. 5.: 6.20 Tečaj hrvaško-srbskega jezika — 8.05 Zabavni zbori in orkestri — 8.30 Godba na pihala — 8.55 Pionirski tednik — 10.15 Iz opere „Mefistofeles“ — 10.35 Novosti na knjižni polici — 12.25 Domače pesmi in napravi — 13.30 Instrumenti vas zabavajo — 14.05 Radijska šola — 14.35 Poljska zabavna glasba — 15.15 Napotki za turiste — 15.45 Jezikovni pogovori — 17.05 Iz življenja in dela Antonina Dvoraka — 18.10 Pesmi barbe in dela — 20.00 Glasbeni izlet po Kanadi — 20.15 Tedenski zunanjo-politični pregled — 20.30 Jugoslovanski glasbeni umetniki — 21.00 Spomin na Italijo — 21.15 O marju in pomorščakih.

„alles Schöne für unsere Mutti...“

Flotte Blusen

kurze, eingesetzte Ärmel, einfarbig und gemustert 114.— 78.— 65.— **48.—**

Terylene-Röcke

einfarbig u. dessinert 230.— 146.— 120.— **109.—**

Aparte Sommerkleider

verschiedene Qualitäten 275.— 215.— 179.— **98.—**

Perlon-Strümpfe

in hübschem Geschenkarton Doppelpackung 39.— **33.—**

Damen-Dralon-Pullover

modische Fassonen, schöne Farben **79.—**

Damen-Reinwooll-Westen

besonders preiswert in hübschen Modefarben **119.—**

Nylon-Unterkleider

schöne Spitzenverzierung, geblumt und in vielen Pa-

stellfarben 79.70 56.— **34.50**

Cocktail-Schürzen

Bw.-Buntdruck ab **19.80**

Auf Wunsch günstige Teilzahlung!

GOCKAUFHAUS forum
Klagenfurt, Bahnhofstrasse 37

TELEVIZIJA

TELEVIZIJA LJUBLJANA

Sobota, 2. 5.: 18.30 Poročila — 18.33 Kaj vidimo navega — 19.30 Čas v sliki — 20.15 „Eden bo zmagal“ — 22.00 Čas v sliki, nato kriminalni film.

Nedelja, 3. 5.: 17.00 Svet mladine — 17.30 Vilma in King — 17.55 Film zate — 19.00 Sedem dni dogodkov — 9.25 Zlati zvok — 20.00 Poročila in športni komentar — 20.15 „Tom in njegovi sinovi“ — 22.00 Poročila.

Ponedeljek, 4. 5.: 18.30 Poročila — 18.33 Tečaj francoščine — 19.00 Aktualni šport — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Nedelja v New Yorku, dokumentarni film — 20.45 Športna omizje — 21.45 Čas v sliki.

Torek, 5. 5.: 18.30 Poročila — 18.33 Tečaj angleščine — 19.00 Nemiščina za domačine — 19.30 Čas v sliki — 21.10 Evropska smar 2000: Nova lice dela — 21.45 Čas v sliki.

Sreda, 6. 5.: 17.00 Za otroke: Pavliha — 17.45 Za otroke — 17.57 Za družino — 18.30 Tečaj francoščine — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kaj sem? — 21.00 Z očmi naših otrok — 21.30 Čas v sliki.

Četrtek, 7. 5.: 17.00 Za otroke — 19.30 Eden kot ti in jaz — 20.00 Čas v sliki — 20.15 Veseloigra — 21.45 Film — 22.15 Čas v sliki.

Petek, 8. 5.: 18.30 Poročila — 18.33 Za filateliste — 19.00 Trg ob koncu tedna — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Drama — 21.40 Narodna banka — 22.35 Čas v sliki.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lavro Potočnik; uredništvo in uprava: Celovec - Klagenfurt, Gosometergasse 10, telefon 56-24. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Celovec - Klagenfurt 2, Postfach 124.

Umor Kennedyja

še vedno nerešena uganka

Čeprav je bila v Ameriki imenovana posebna komisija, ki naj bi preiskala okoliščine, v katerih je bil izvršen atentat na bivšega predsednika Kennedyja, je to vprašanje ostalo slej ko prej nerešena uganka. Uradno sicer zatrjujejo, da pride kot morilec v poštev le Oswald, toda tem zagotovilom nihče noče prav verjeti. Nasprotno je precej razširjeno mnenje, da je bil za morilca proglašen Oswald samo zaradi tega, ker je mrtev in torej ne more več govoriti; pravega atentatorja in zlasti njegovih naredbodajalcev pa nomenoma nočejo odkriti.

Tako mnenje potrjuje tudi naj-novejša vest, da je bila slika, katero je dalaška policija navajala kot dokaz za Oswaldovo krivdo, baje ponarejena!